

Fotó: Furu Árpád

A vallásszabadság otthona

● Unitárius gyermektáborok jel-szava: a következő 450 év velünk kezdődik. Bármily parányiak is lennénk a történelem hatalmas folyamában, a kis cseppek alkotják a folyókat, óceánokat. Oly keveset tehetünk, hogy jobbá tegyük a világot: de azt a keveset meg kell tennünk. Másként hogyan törjön új medret magának a folyam?

Július 7-én új intézményt avattunk. Olyan világban nyitotta meg kapuit a Vallásszabadság Háza, amelyben a szekularizáció,

a vallási fanatizmus, téveszmék sora dúl, és sok alkalommal követel emberéleteket. A földgolyónak ezen a részén négy és fél évszázaddal ezelőtt is fontosnak tartotta egy kicsiny fejedelemség a vallásszabadság gondolatát. És ma is ugyanígy gondoljuk: ez a ház a biznysága.

Ne feledjük, a valódi értékek évszázadok távolából is gazdagítanak, érvényességük nem kötődik felekezeti, nemzetiségi, nemi vagy egyéb sajátosságához. Ebben segítsen minket Atyánk!

A tartalomból:

Gondolatok az unitárius püspöki ház helyreállításáról

4

A kolozsvári Vallásszabadság Háza (belső)-építészeti programjáról

7

Az unitárius püspöki ház régészeti leletei

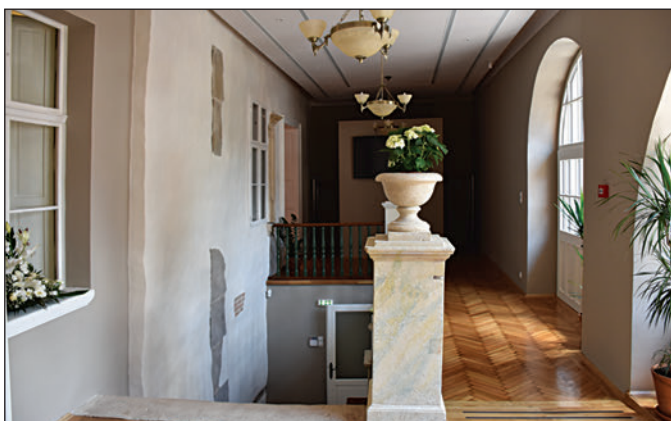
9

Az előttünk járók lenyomatát hordozzuk

14

„...de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapozva.” (Mt 7,25b)

A Vallásszabadság Háza

Számolni és számot adni

SZENTGYÖRGYI
SÁNDOR

Emberi életünk egyik jellemzője, hogy sokat kérdezőnk. Ezzel még semmi baj nem lenne, de a kérdések nagy többsége közhelyes, üres, a megszokás kopottsága ült rájuk: Hogy vagy? Mit csinálsz? Hova mész? Mit vásárolsz? Meg sem várva a választ, mondjuk a magunkét vagy rohannak tovább.

Kissé több odafigyelést igényelne viszont ez a kérdés: Mit számolsz? Az ember életében a legtöbbet számol. A gyermek a betűvetést még nem ismeri, de számolni nagyon jól tud, ráadásul több nyelven is, s ahogy felnevelkedik, meg aztán öregkorban egyre többet számol. – Te mit számoltál a legtöbbet az elmúlt időben? – Jaj, nagyon sok mindent, mert... – és következnek a véget nem érő magyarázatok. Igen, az embernek mindig számolnia kell valamit, és nem akárhogyan. Sajnos mindig becsúszhat valami tévedés a számolásba, számításba, s ha idejében észre tudjuk venni a hibát, még van idő és lehetőség a kiigazításra is.

Mózes, az ősz hajú próféta ott áll a hegy tetején, betekintést nyer a jövőbe, de tudatában van az idő és az élet mulandóságának. Imájában Istent arra kéri, hogy a legfontosabb dologban legyen segítségére: a napok, a hátralevő napok, események, lehetőségek megszámlálásában. Arra kéri Istent, legyen jelen az Ő áldásával, érvényesüljön akarata az ő életében is, mert a napok gonoszak és gyorsan tovatűnnek, s ne maradjon a keserűség, a szemrehányás, hogy mindennek vége, s még annyi mindent meg kellett volna tenni. A megtett életút hosszú volt, hetven-nyolcvan esztendő, nehézségekkel, lemondásokkal, szenvedésekkel tarkítva, de voltak boldog alkalmak, voltak

örömteli nappalok, nyugodt előmenetel, megvalósított álmok, elért célok, sikerek és boldogulások. A jövőendő eseményei az ember előtt ismeretlenek, a halandóság elkerülhetetlen, de Isten örökkévalósága mindig megmarad.

és haladtam. Sokszor zúgolódtam, szinte perlekedtem Veled, de sok minden oly csodálatos volt. A múlt megszépül és elevenen él emlékezetemben. Most is hegyen állok, s imámban hálát és köszönetet mondok. Körültekintek, s látom a

„Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!” (Zsolt 90,12)

Minden időben tudj helyesen, jól (be-, el)számolni, a fontossági sorrendet te magad felállítani életedben. Tudod-e a homokórához hasonlóan hulltában mérni az időt? Minden perc egy csepp az életből. Ne engedd kicsúszni kezedből az alkalmat. Hogyan éltél eddig? Mi az, amit eddig megvalósítottál? Nyugodt-e a lelkiismereted? Megtetted a tőled telhető? Számptalan kérdés, amire a választ te tudod a legjobban. Hited, vallássosságod Istennek, embernek, önmagadnak tetszik-e? Gondolod, méltó követője vagy Jézusnak, elődeidnek, kik itt éltek, dolgoztak, álmodtak és annyi mindent megvalósítottak a 450 év alatt?

Tudom, Atyám, hogy sokszor rest és gonosz szolgád voltam, ha valamit elrontottam, engedd, hogy jóvá tehessem. Mosolyogtál, amikor minden szép rendjén ment: születésem, gyermekkorom és fiatalságom. Már zsengekoromban Téged dicsőítettelek, hangoztattam, megemlegettem, ujjaimmal sokszor botladoztam orgonán, de mindig velem voltál. Mestereim biztattak, lehajoltak, s ennyit mondtak: na még egyszer. A múlt kihívásai nem bártortalanítottak el, többszöri nekilendüléssel, a változások és változtatások reményében mentem

Kis-Küküllő völgyét, a templomok tornyai a felkelő nap fényében még mindig egymást köszöntik. Látom a domboldalt, ahol a nemes szőlő egykor megtermett, de most az enyészet uralkodik. Ma már nem hallom a mezőn dolgozók hangját és az ének dallamát. Lelkemben néha úr támadt, de hiszem, hogy az a sok, ami még ezután következik, a Te akaratod teljesítése lesz. Taníts engem, taníts egyre, hogy a számolásom, napjaim számlálása alkalmával bölcs szívhez jussak.

Mit jelent számomra a bölcs szív? Nyugodt életet. Körülöttem a békességet és az igazi csendet, élvezem embertársaim bizalmát, Benned hiszek és az emberben bízom, a jóra való képességet látom. Nem félek, mert tudom, hogy Te mindig velem voltál és megsegítettél, nem félek a gonosztól, sem a napok hamisságától. Nincs időm haragudni, de még kételkedni sem. Atyám, Hozzád fohászok, lelkemben a halk citerák dalt pengetnek, s fülemben most is hallom: Jól vagy, jó és hű szolgám – mert e földi életben több alkalommal elszámoltam, az elért eredményeket megköszöntem, a kudarcokból tanultam. Elődeim szellemi és anyagi magvalósításait ápoltam és műveltem.

Gondolatok az unitárius püspöki ház helyreállításáról

FURU ÁRPÁD

A beszéd elhangzott a Vallásszabadság Háza avatónepségén, július 7-én.

• A helyreállítás kezdeti szakaszában megnyitottunk a házban egy korábban befalazott ajtót. Ajtólapja a fal egyik oldalán látszott, a másik oldalát valamikor befalazták. Amikor elbontottuk a téglákat, azt láttuk, hogy az ajtóra drótozva ott lóg egy kulcs, ezt megforgattuk a zárban: az ajtó kinyílt, fény áramlott a terembe, és ezzel két tér és két idősík között létrejött a kapcsolat. Ebben a történetben szinte minden benne van, ami az épület helyreállításában fontos: tiszteld az elődeid által elvégzett munkát, s ha hozzányúlsz, alakítsz rajta, úgy tedd, hogy az visszafordítható legyen. És akkor a helyreállítás ajtókat nyit meg, perspektívákat tár fel, elgondolkodtat, és tanít, csak oda kell figyelni, rá kell hangolódni az anyag, a forma és a szellem hullámhosszára.

A szakmában tevékenykedő kollégáim közül sokan egyetértenek velem abban, hogy az unitárius püspöki ház helyreállítása az elmúlt évtizedek egy legjelentősebb szakmai kihívása, és ha úgy tetszik, igazi kultúr-történeti csemegét hozó munkálata volt. Ennek okát elsősorban a ház adottságaiban kereshetjük.

A csúcsíves kapuzat már régóra jelzi, hogy XV. századi középkori épületrészekkel számolhattunk. A művészettörténeti kutatás és a helyreállítás azonban felszínre hozta Kolozsvár talán legérdekesebb gótikus kapualját, amelyet két oldalról monumentális nyitott ívek tesznek egyedülállóná. Már a kutatás kezdetén meglepetésnek számított, hogy a kapualj keleti oldalán található épületrész XV. századi építésekör háromszintes, pincéből, földszintből és emeletből álló kőépület volt. Kolozsvár és Erdély vonatkozásában egyaránt váratlan volt a középkori lépcsőház faragottkő fogódzójának felfedezése is. Szakmai örömet jelentett annak felismerése, hogy helyreállítható valamennyire az egykori utcai pincelejárát, ami jelenleg az utcai járda alatt található, és az is, hogy a középkori pince boltozatának vakolata javarészt még az első, építéskori réteg, amelyben többek között egy zsálynak használt középkori láda faragott lenyomata is felfedezhető. Kolozsvár viszonylatában egyedi – nagy kár, hogy máshol erre nem lehetett figyelni –, hogy feltárássra került a ház mögötti melléképület, azaz a sütőház és konyha padlózata, és az egykor ezeket szolgáló kemencék, tűzhelyek alapjai. Szintén egyedi a boltozatok betöltéséből előkerült régészeti leletanyag gazdagsága is. Az itt talált kályhacsempe-töre-

dékek legalább megkétszerezték tudásunkat Kolozsvár 15–17. századi kályhakultúrájáról, a helyben gyártott és használt, sokféle, mintázatos kályhacsemperől. A leletek egy része a házban kiállítás formájában megtekinthető. Igazi szakmai különlegesség a házból előkerült, Kolozsvár vonatkozásában nagyon ritka, reneszánsz festett deszka töredéke, és a műfajában teljesen egyedülálló, parkettmintával festett padló is. Minderre, sok más értékes információval együtt fokozatosan derült fény, a ház még a közelmúltban is tudott újabb és újabb meglepetéseket szolgáltatni, úgy, hogy a történetének számos részlete továbbra is feltáratlan titok marad.

Ezek után természetes, hogy a helyreállítás tervezői és kivitelezői előtt igen magasra volt téve a mérce. A tervezés már a kezdetektől szövevényes és bonyolult folyamatként indult. Nyitányként értelmezhetjük azt a viszonylag gyorsan elkészített tervdokumentációt, amelyet Guttmann Szabolcs állított össze, ami a pályázat és a helyreállítás elkezdését tette lehetővé, miközben az épület egy része per alatt állt, más részében laktak, vagy éppen használták, tehát alapos, átfogó kutatásra még nem volt lehetőség. Ezt követte a koncepció fokozatos kikristályosodása, majd az épület alapos megismerése, amelyben kulcsszerepet játszottak Lupescu Radu és Kovács Zsolt művészettörténészek, illetve Csók Zsolt régész és fiatal csapata. A kutatások alapján Furu Xénia építész dolgozott ki egy második, a feltárt műemléki értékek megőrzésére és bemutatására törekvő építészeti tervet. Legvégül következett a belső építészeti koncepció, ami Wagner Péter, kolozsvári gyökerekkel rendelkező, Budapesten élő építész munkája. Öröm volt számomra mindez időben a tervezés folyamatában részt venni, a műemlékvédelmi koncepciót formálni.

Az épület felújítása során néhány helyreállítás-filozófiai alapelveket igyekeztünk követni:

– a hitelesség elvét – azaz a ház legértékesebb építészeti részleteit a maguk anyagi és formai hiteles valóságukban igyekeztünk bemutatni

– a minimális beavatkozás elvét – a ház jelenkori felhasználásából fakadó szerkezeti, építészeti vagy épületgépészeti beavatkozások minél kevésbé sértés, roncsolják a ház történeti rétegeit,

– a reverzibilitás elvét – a jelenkor követelményei miatt hozzáadott új építészeti rétegek, megoldások a jövőben lehetőleg az eredeti történeti anyag károsítása nélkül igény szerint eltávolíthatók, kicserélhetőek, korszerűsíthetők legyenek.

A felújításkor arra törekedtünk, hogy illeszkedjünk lehetőség szerint abba a több évszázados gyakorlatba, amit egy ilyen belvárosi ház használata jelentett. A földszinten az utcáról elérhető kereskedelmi használatú tereket hoztunk létre, a keleti nagyobb traktusban egy éttermet, a nyugatiban egy könyvesboltot. Táplálék a testnek és léleknek – idézem Bálint Benczédi Ferenc püspök urat. Az emeleten viszont lényeges változás történt. A ház emelete ugyanis mindig lakásként, rezidenciaként működött. Az egyház vezetői azonban döntöttek arról, hogy a ház a jövőben a közösséget kell szolgálja, tehát középületként nyitva áll majd mindenki számára. A házban létrehozott konferenciaterem, múzeum és kutatóközpont funkcióval ellátott emeleti helyiségek kialakításakor próbáltunk egy reprezentatív rezidencia belső tereinek hagyományához lehetőség szerint illeszkedni. A ház tetőterét, ahogy az udvari szárny emeletét is, a jövőben vendégszobákként fogjuk hasznosítani.

Komoly kihívást jelentett a ház szerkezeti állapota, azaz a sok repedés és egyéb károsodás, ami tulajdonképpen a felújítást leginkább szükségessé tette. A ház egyes részeiben aláfalazásra volt szükség. Az udvari szárny földszinti falaiban a téglák szinte elporladtak, úgyhogy itt szakaszos falcserét kellett eszközölni. A falak és boltozatok nem ritkán ijesztően tátongó, vagy máskor sűrűn szerteágazó repedéseit hagyományos módszerekkel és anyagokkal össze kellett szőni.

A középkori épületrész helyreállítása során két igen jelentős célkitűzést fogalmaztunk meg. Meg kívántuk nyitni a kapualj középkori íveit, és vissza kívántuk állítani az eredeti, középkori pince-földszint-emelet közötti közlekedést. Mindezt bravúros és bonyolult szerkezeti beavatkozás tette csak lehetővé: az ívek fölött, a boltozatok válla és a padló között egy rácsos acéltartót építettünk be, ami pedig a középkori lépcső megnyitását illeti, egy csúsztatható födémrész vált szükségessé. A szerkezeti munkálatok szakértői és tervezői Popa Augustin, a néhai Pop Liviu, Cosmin Mureșan és Dáné Rozália voltak.

Nehezen eldönthető kérdéseket vetett fel a ház belső tereinek kialakítása. Az épületbelső ugyanis a ház hosszú története során gyakran, évszázadonként akár többször is változott: falak költöztek, mennyezeteket váltottak boltozatok, majd azokat ismét síkmennyezetek. Érthető, bár sajnálatos, hogy egyetlen történeti korból sem maradt meg elégséges dekorációs elem, vagy ennek nyoma, ami kiindulást jelenthetett volna egy egységes történeti belső tér rekonstrukciójához. Egyetlen szakmailag járható út maradt, az egyes korok történeti értékeinek bemutatása mellett egy új, egységes belső dekoráció megtervezése, ami technikailag szolgálni tudja a jelenkor követelményeit, integrálja, azaz lehetővé teszi a szigetszerűen megmaradt történeti építészeti értékek bemutatását, és szerkezeténél foga minimálisan kapcsolódik a ház

történeti rétegeihez, mi több, teljesen reverzibilis. Ez vezetett az álmennyezetek és falburkolatok alkalmazásához. A megszabott funkcionális igények – konferenciaközpont, múzeum és kutatóközpont egy olyan házban, amely önmaga értékeinek is kiállítótere – összetettek és ellentmondásokkal terhelték voltak. Az egyház által meghatározott funkcionális, valamint a ház műemléki státusából fakadó szakmaetikai követelmények eleve meghatározták a belső tér kialakítását, a belsőépítész viszont bátran használta a dekoráció, a forma és szín, valamint fény, azaz a megvilágítás eszköztárát arra, hogy az erdélyi unitárius egyházi vizuális kultúra múltjából gyökerező formákból és színekből újat, egyedít teremtsen. Tegyük hozzá: a konferenciatermekben frízdekorációként megjelenő, minden unitárius templomot ábrázoló pasztellsorozat alkotása szintén Wagner Péter munkájának eredménye. A ház emeleti termeinek mindegyike egyszerre karakteres és sajátos, és ugyanakkor része az egésznek.

És akkor a tényleges munkáról: a kezdeti szakaszban a legnehezebb szerkezeti munkálatok elvégzése volt szükséges. A földszinti, ijesztően végigrepedt boltozatok megerősítését Váló Attila torockói mester és csapata végezte. Az aláfalazásokat, szakaszos falcserét, födéme megerősítését és összeszövését, az utcai pincelejárát kiásását és megerősítését, a művészettörténeti kutatást szolgáló feltárásokat az Istvánfi István által vezetett Ilt cég kivitelezte. Fontos megemlítenünk itt a munkálatok vezető mesterét, Szabó Árpádot, akinek kreativitása, felkészültsége számos mérnöknek is jól jönne. 2016-tól kezdődően a munkálatok fő kivitelezője a Dénes Ibolya által vezetett Libra Kft. volt. Ők végezték a kapualj íveinek kibontásához szükséges szerkezeti megerősítést, a födéme megerősítését, további boltozatok megerősítését, valamint a külső és belső homlokzatok vakolását és az udvari új szárny építését. A tetőszerkezet szakszerű megerősítése Gálfi Attila csapatának munkáját dicséri, a szerkezeti megerősítésekhez szükséges acéltartók elkészítője Bántó József és munkatársai voltak.

A helyreállítás sikere szempontjából kiemelten fontos volt a restaurátorok munkája. A leglátványo-

sabb történeti felületek, a kőívek, kőkeretek, kőlépcsők restaurálását Kiss Zoltán, Gere István és kollégáik végezték, a történeti vakolatok restaurálását Kiss Lóránt és csapata, a nagyterem padlójának restaurálását Mihály Ferenc és munkatársai végezték. A főhomlokzat kerámiadíszzeit az eredeti alapján Venczel Attila készítette el. A ház történeti nyílászáróinak restaurálását Fazakas János és csapata, a történeti parkett felvételét és visszahelyezését Túros Ferenc végezte.

A ház korszerű felújításának fontos részét képezték a szerelési munkálatok. Paul Biriş és Raul Barsan terve alapján az elektromos és vízvezeték, a kanalizálás, a fűtés-hűtést ellátó rendszer szerelésének kivitelezője a Pleada Construct Instal cég csapata volt, kinek munkáját Sarca Bogdan koordinálta. Részmunkákat végeztek Osváth János (Rex Instal) és László Csaba (Technisol) és kollégáik. Az üvegmunkákat a Master Prod és a K Glass cégek készítették el. Közreműködtek továbbá Bucşa Livia épületbiológus, Boncz János asztalosmester, valamint a Gaz Service, Ariola és Panda Total Security cégek. A munkálatok műszaki ellenőrei Szabó Lóránt, Niculiță Mihai és Dorai Iulia voltak.

Nem kis kihívást jelentett a munkálatok pénzügyi ütemezése, pályáztatása, elszámolása és követése. Az embert és idegeket próbáló feladatot Dáczy Tibor, az egyház gazdasági tanácsosa végezte.

Az építőipari munkálatok befejezése után következett a ház berendezése. A belsőépítészeti terv végrehajtása, azaz a fabútorok és a hozzájuk tartozó világítástechnika elkészítését a székesfehérvári Imre Zita Enikő által vezetett Garzon Bútor Kft. és a Sütő Zsigmond vezette nagyváradi Proenerg csapat munkáját dicséri.

Az ünnepi átadás pillanatára a termekben a püspöki házban korábban is látható képekből egy váloga-

tást állítottunk ki. Látható volt továbbá egy egyházi kegytárgyakból és nyomtatványokból álló kiállítás, amelynek kurátora Molnár Lehel volt. A házban talált leletekből egy régészeti kiállítás is megnyílt, amely az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeummal való együttműködésnek köszönhető. Ennek kurátora magam és Boér Ilka művészettörténész voltunk, létrejöttéért külön köszönet Csók Zsoltnak, Diana Iegarnak, Demjén Andreának és Könczey Elemérnek, aki a kapualjban látható pannósornak is a tervezője.

A ház helyreállításáért tevékenyen cselekvő minden kollégának, minden munkatársnak, a felsorolt minden csapat nem nevesített tagjának, azaz több száz lelkiismeretes és jó szándékú embernek köszönettel tartozunk.

Tisztelt hölgyeim és uraim! A házban kiállítottunk egy áthelyezett reneszánsz ajtókeretet, amelyet Pákey Lajos az Unitárius Kollégium építésekor egy lebontott házból ez utóbbiba mentett át. Az 1595-ben készült, méltatlanul mellőzött alkotás most megfelelő építészeti környezetben újra látható. Szemöldökgerendáján német nyelven az alábbi szöveg olvasható: „Az Úr hatalmában e ház.” Legyen ez a helyreállított Vallásszabadság Házának mottója. Isten áldja.

A kalendárium rejtvenypályázatának eredményei

A 2018. évi Unitárius Kalendárium rejtvenypályázatra 58 szelvény érkezett be, ebből 25 megfejtés bizonyult helyesnek. A gyakori hibák között szerepelt Keglevich Béla, Beniczky Gábor nevének elírása, Bánffyhunad, Siménfalva, Kolozsvár, Bécs településneveinek elírása, illetve gondot okozott a Richmond Annához kapcsolódó idézet is. Idén – a jubileumi évre való tekintettel – öt szerencsés nyertest sorsoltunk ki, emellett a nyerteseket nemcsak konyhai gépekkel, hanem könyvajándékkal és Körösfői-Kriesch Aladár ismert festményének reprodukciójával is jutalmazzuk

I. Koncz Noémi Eszter, Marosvásárhely – Bolyai tér. Nyereménye egy Star Light márkájú kávéfőző, Zsakó Erzsébet *Hinni és tenni*. Az *unitárius nőszöveg-*

ség története című könyve és a festmény reprodukciója.

II. Gagy Béla, Dicsőszentmárton. Nyereménye egy Heinner márkájú szendvicssütő, Gellérd Imre *Négy száz év unitárius prédikációirodalma* című kötete és a festmény reprodukciója.

III. Nagy Csaba, Sepsiszentgyörgy. Nyereménye egy Star Light márkájú vízforraló, Gellérd Imre *Négy száz év unitárius prédikációirodalma* című kötete és a festmény reprodukciója.

IV. Bartha Irén, Nagyajta. Nyereménye egy Star Light márkájú kenyérpírtó, Zsakó Erzsébet *Hinni és tenni*. Az *unitárius nőszöveg története* című könyve és a festmény reprodukciója.

V. Páll Erika, Marosvásárhely–Kerekdomb. Nyereménye egy Star Light márkájú konyhai mérleg, Zsakó Erzsébet *Hinni és tenni*. Az *unitárius nőszöveg története* című könyve és a festmény reprodukciója.

A kolozsvári Vallásszabadság Háza (belső)építészeti programjáról

WAGNER PÉTER

• 2017 januárjában születtek az első elképzeléseink a ház emeleti helyiségeinek építészeti koncepcióját illetően. Az eltelt idő alatt az akkor kifejtett gondolatok testet öltöttek, és immár lezárt, megvalósult egységről beszélhetünk. Akkor öt főelemet jelöltem meg, amelyek meghatározzák a tervezett és megvalósuló építészeti karaktert, úgymint: a funkció, a tér, az anyag, a fény és végül a dekor.

Arról szeretnék most számot adni, hogy ezek az elemek hogyan jelennek meg az elkészült terekben, s az új valóság miként értelmezhető az építészeti elképzelések tükrében.

Épületünk funkciója többé-kevésbé már akkor is meghatározott volt, ezeket a tervezési programként megjelölt adottságokat igyekeztünk rugalmasan – tágíthatóan, variálhatóan, átértelmezhetően stb. – figyelembe venni.

A ház térbeli adottságai a szó szoros értelmében is kőbe voltak (és vannak) vésve, tekintettel annak műemlék voltára és arra, hogy a kivitelezés amúgy is jócskán előrehaladt már akkorra. E tekintetben tehát ezeket az adottságokat kellett a lehető legjobban kihasználni a funkció, az építészeti és a tágabb értelemben vett szellemi koncepció megvalósítása érdekében.

Az emeleten kialakult terek – legalábbis számomra – öt fő csoportot alkotnak, amelyeknek sajátos karakterét, de ugyanakkor egységét a magunk építészeti eszközeivel biztosítani kell.

Az első csoportot a lépcsőház egymagában alkotja, lévén kapocs a közép- és az újkor, a kint és a bent, a lent és a fent között, a megérkezés és az első benyomások helye, kevés, de annál jellemzőbb megmaradt és restaurált történeti részlettel.

A második csoport a múzeum és előtere, amelyek közül az előtér markánsan mutatja a középkori és az újkori épület találkozási felületeit (és ezáltal szellemiségét tekintve a lépcsőházzal rokon), de ugyanakkor terében és céljaiban összefügg a múzeum helyiségével, amely az egyházi emlékek bemutatásának fő helyszíne. Míg a múzeum tárlókban mutatja be a tárgyakat, az előtere maga a kiállítási tárgy: a középkori épület egy sarka a 15. századi lépcsővel és a ház biedermeier korszakát idéző enteriőr részlete, korabeli berendezési tárgyakkal.

A harmadik csoport a két konferenciaterem, amelyek külön-külön is, egybe nyitva is számtalan használati lehetőséget nyújtanak a fogadástól a konferenciákon át az egyházi eseményekig. A termek felszereltsége és berendezési lehetőségei mindezeket ter-

mészetesen támogatják. A két terem karaktere azonban némileg eltérő, a nagyterem ünnepélyesebb, szigorúbb, egyszerűbb, a kisterem otthonosabb, mozgalmasabb és a ház régészeti leleteit bemutató állandó kiállítófallal mintegy a nagyterem előszobájává válik.

A negyedik csoport intimebb zónát alkot, a valláskutató központ és a hozzá csatlakozó iroda a nyilvánosság fősodrától akár leválasztható – bár téri és berendezési izgalmi a látogatók számára is érdekesek lehetnek –, ezen terek bevonása a ház életébe eseti lehet.

Az ötödik helyiségcsoport – a vendégszobáké – a nyilvános rendezvényektől távol esik. Itt a célunk az volt, hogy otthonos és karakteres szálláshelyeket hozunk létre, amelyek felszereltsége megfelel a jelenkori igényeknek. Az emeleti lakosztályok végleges elkészültük után a vidéki múlt, a tetőtéri vendégszobák a városi jelen arcukat képviselik majd.

A terekben alkalmazott anyagok milyensége – struktúrája, mintája, színe, hangulata, mondanivalója, szellemi tartalma – az építészet mindennapi, ugyanakkor legfontosabb, legmeghatározóbb eszközei közé tartozik. Átgondolva először is a ház történetét és a belőle adódó lehetőségeket, az anyagok tekintetében visszafogottak maradtunk. A történeti anyagok – a kő, a középkori vakolat, a különböző korokból megmaradt és újra felhasznált parketták – elegendő struktúrát és textúrát biztosítanak ahhoz, hogy mi inkább anyagszerűtlen anyaghasználattal, sima, festett felületekkel operáljunk. Újdonságként csupán egy személytelen és hűvös anyagot, a fehér üveget vezetjük be. Az anyagok saját felülete és karaktere helyett színeket alkalmaztunk, amelyek egységessé, ugyanakkor jól megkülönböztethetővé teszik az egyes tereket. Ezeket a színeket egyfelől az unitárius (és más protestáns) templomok berendezésének színvilágából, másrészt a ház korának, építési periódusainak jellegzetességeiből merítettük.

A fény a terek felfogásának és értelmezésének legfontosabb eszköze (triviálisan fogalmazva, sötétben nem látnánk). Azonban a fény szerepe ennél sokkal bonyolultabb, összetettebb és sok-sok lehetőséget rejt az egyszerű világosságtól a rafinált hatásokig. Természetesen itt mértéktartással kell élnünk, és noha meglehetősen korszerű világítási lehetőségeket építettünk be, azokat a mindenkor – változatos – használat jellegének megfelelően használjuk. A fény színe (színhőmérséklete) épp olyan fontos, mint a fényforrás alakja, jellege. A változtatható színű világító üveg meny-

nyezetfelületek, a tömör mennyezet hófehér világító sávjai, a barátságos pontocskák, a sarkok rejtett világításai együtt a kevés helyen hangsúlyosan alkalmazott csillárokkal képesek arra, hogy a lakás otthonosságától a múzeumi szakszerűségeen keresztül a középületek rendezvénytermeinek megfelelő hatásokat keltsenek. Nem felejtkezhetünk meg a természetes fényekről, amelyek az ablakokon keresztül a külvilág változásait interpretálják, és ellensúlyozhatják a mesterséges világítás által keltett középületérzést.

És végül a dekor...

Szándékosan használom ezt a rövidített formát, mert nem dekorációt értek alatta, hanem valamennyi olyan elem együttesét, amelyek az építészeti térbe beépített anyagtól és szellemiségtől függetlenül – akár elmozdíthatóan is – szolgálják a teret, és amelyek nélkül a tér szegényebb lenne, velük együtt pedig gazdagabb lesz.

A dekor elemei lehetnek a bútorok, jelen esetben elsősorban a mobilíák, a térben jó helyen, jó ízléssel elhelyezett tárgyak (mondjuk a lámpák), a kiállítási tárgyak (a múzeumi funkció esetében nem elhanyagolhatók) és a „társművészeti” alkotások, amelyeket úgy választunk meg, hogy hatásuk összeadódjék az építészeti hatásokkal. Jelen esetben kétféle társművészeti „segítségéről” beszélhetük: Az egyik a fő helyiségeket fizikailag és szellemileg is összefogó fríz, amelynek elemei meghatározott, állandó helyen és azonos méretben, de időnként akár cserélhetően, a tér áttekintésekor pregnánsan, a felületek megítélésékor azonban diszkrétan vesznek részt az építészeti egység megteremtésében. Színességük és részletezettségük szinte ornamentális hatást is kelthet.

A másik pedig az egyházi képzőművészeti gyűjtemény anyaga, amelynek elhelyezése az egyes helyiségek falain erősíti múzeumi, de ugyanakkor otthonos karaktert ad és tanúsítja az egyház értékközpontúságát világi kérdésekben is; jártasságát nemcsak a verbális, hanem a vizuális kultúra terén is.

A falakra kerülő képek tekintetében számba vettük a gyűjtemény darabjait, és a megnyitó ünnepélyességét figyelembe véve helyeztük el a legjellegzetesebbeket, leginkább összeillőket az egyes helyiségekben. A festmények pozíciója természetesen változhat, az anyag mennyiségétől és minőségétől függően akár több sorozatban is, sőt a falakat az ideiglenes kiállítások számára időről időre szabaddá lehet tenni.

A nagy előadóterem faburkolatos falait a terem komolyságának s az ünnepi alkalomnak megfelelően egyházi tárgyú arcképekkel – neves unitáriusok, alapítók, 20. századi püspökök – dekoráltuk. Ez biztosíthatja az állandóságot (a burkolat védelmében is) és egyfajta szakralitást is adhat ennek az egyetlen teremnek.

Ami pedig a frízek tematikáját illeti, komoly megfontolás után úgy gondoltuk, hogy a termek egy részében – a két konferenciateremben – azt a gyűjteményt helyeztük el, mely a magyarországi és az erdélyi egyházkörök valamennyi templomának festett képét tartalmazza. Ezek a színes rajzok, melyek az adott

helyszíneken már 2012 óta folyamatosan, kisebb-nagyobb intenzitással készültek, mára valamennyi templom képét ábrázolják, méghozzá egységes technikával és méretben. Emellett a képzőművészeti program mellett szól még az egyediség és nem utolsósorban az unitárius egyház egységének, jelenlétének, múltjának, jelenének és jövőjének megjelenítése egy emblemikus helyen. A házba látogató valamennyi unitárius számára a saját templomán keresztül a többihez való tartozás is kézzel foghatóvá válik.

A múzeumi frízeken most egyházi kegytárgyak, míg a valláskutató központ termében híres unitáriusok képei láthatók.

Végül, de nem utolsósorban egy pár olyan gondolatot rögzítenék, amelyek a feladattal való egy mélyebb kapcsolat során keletkeztek. Ezek olyan általános és minden időben érvényes területeket érintenek, mint a múlt, a jelen és a jövő kapcsolata, a történeti épületek felhasználása, átalakítása, életben tartása, egyszóval az építészet mint négydimenziós műfaj sajátosságait.

Ennek a háznak az élete hosszú évszázadokra nyúlik vissza, és ez alatt az idő alatt általában egy vagy több család otthona, esetleg üzleti tevékenységének helyszíne volt. Több épületből alakult egyetlen egységgé, amelynek analizését értő kezek (ásók és kalapácsok) elvégezték, elemeit felderítették, titkait kifürkészték.

Az egyházi vezetés úgy döntött, hogy a ház a továbbiakban nem lakásként, hanem valami másként, valami sokkal összetettebb struktúraként szolgálja gazdáit s a helyes döntés értelmében másokat is – a közösséget, a társadalmat. Lett belőle tehát egy igen csak komplex funkciójú középület.

Az építész dilemmája, majd feladata, sőt kötelessége, hogy a szakszerű műemlékes munka mellett s azon túl is ezt a karaktert megjelenítse. A múlt és a jelen, majd a jövő a használat, funkcionalitás tekintetében is eltér egymástól, a technikai kérdéseken túl a tartalmi vonatkozásokat is kell kezelni. Számomra a fő kihívást éppen ez a kettősség jelentette (és jelenti ma is): hogyan lehet megtalálni az egyensúlyt a privát és a közösségi használat között – főleg akkor, ha a privát világ már csak utalásszerűen lehet jelen. A tervben egyensúlyozni szerettem volna a kétféle karakter között úgy, hogy sikerüljön elkerülni a szélsőségeket, de jellegtelenné se váljon az épület. Sikerül-

jön egységet teremteni a múlt és a jelen között, az egyes terek között, egyensúlyt teremteni a semleges környezet és a benne elhelyezett modern és antik tárgyak között, a világító mennyezet és az aranyozott csillár, a festett parasztbútor és a kortárs üvegasztal között.

Az elkészült épület – a gyakorlatban igencsak ritkaságszámba menően – legnagyobb részt hűen tükrözi szándékainkat; az építetők, a munkatársak és a megvalósítás valamennyi szereplője elfogadó, rugalmas, segítőkész és lelkiismeretes volt. Nekik is köszönhető, hogy a munka hosszas és sokszor viharos hullámszám után végül is hullámhegyen ért véget.

Az unitárius püspöki ház régészeti leletei

BOÉR ILKA – FURU ÁRPÁD

• A kolozsvári unitárius püspöki ház, másként Wesselényi-Biasini-ház helyreállítása és az ezzel kapcsolatos régészeti kutatás igen jelentős tárgyi leletek feltárását tette lehetővé. Az épületben nemrég megnyitott Vallásszabadság Háza kis konferenciatermében létrehozott kiállítás ezekből ad ízelítőt.

A leletek egy része az aláfalazások és az utcai pincelejáratban elvégzett munkálatok során került felszínre. Kiemelkedő az a 14–15. századra datálható fekete kerámiakancsó (a képen a 3-as), amely szinte teljes épségben az utcai pincelejárat előtti bolygatatlan középkori rétegben vészelt át az évszázadokat. Ugyanitt néhány 15. századi gótikus mérművet, valamint egy heraldikus oroszlánt ábrázoló kályhacsempe-töredéket és egy gótikus minuszkulás, fekete kerámiaedényhez tartozó töredéket mutattunk be.

Az anyag legjelentősebb része másodlagos kontextusból, a kapualj fölötti boltozatok töltéséből származik. Erre a célra háztartási hulladékot és a ház 17–18. századi felújításakor keletkezhetett, korábbi kályhák csempéit is tartalmazó építkezési törmeléket használtak. Az itt talált mindennapi kerámia-, csont- és kályhacsempe-töredékek a 15–18. századra keltezhetők.

A legkorábbi kályhák úgynevezett kályhaszemekből álltak össze, amelyeket a kemencék oldalába építettek be. A 15. századra datálható a két edényformájú, kisebb méretű kályhaszem, és az a háromszögű pártázati oromdísz, amelynek felső része egy emberfejet formál. A nagyobb, négyzetes, középen bemélyített darabok 16. századiak.

A 15. században a különböző heraldikus ábrázolások mellett a kályhacsempéken is gyakorivá váltak a vallásos élethez kapcsolódó jelenetek. Az egyik töredéken a tudás fája mellett álló Ádám és Éva látható, egy másikon a domboldalban vonuló állatok a terem-

tés történetével vagy Noé bárkájával lehetnek kapcsolatban. Ikonográfiai ritkaságnak számít az a töredék, amelyen feltehetően a gonoszt lándzsával legyőző Szent Mihályt ábrázolták trombitáló angyalok között. A tárló közepén látható darabon Szent Márton alakját fedezhetjük fel (2), aki éppen a köpenyét készül kettévágni, hogy azt megoszthassa a koldussal. A jó minőségű, szálkás vonalvezetésű töredék igen közeli analógiája Alvincről (Fehér megye) került elő. A további, lovast ábrázoló töredékek a 15. század közepén a budai műhelyből kiterjedt, úgynevezett lovagalakos csempék időben is távoli, inkább már a 16. századra keltezhető darabjaiként értelmezhetők.

A reformáció erdélyi térhódításával, a 16. század végéig egyre gyakoribbá váltak a példázatokot megjelenítő csempék, ide érve egyes ótestamentumi szereplőket és történeteket is. Erre jó példa a hamis prédikátor ábrázolása, a libáknak pulpitus előtt prédikáló róka/farkas képe. Románia területéről kevés ilyen ábrázolás ismert (Suceava, Földvár), de a motívum igen nagy népszerűségnek örvendett a mai Csehország és Szlovákia területén, részben a 15. században. Nagy számban és változatos mintázattal kerültek elő a házban a 15–16. századra datálható rombuszrácsos csempék. Ezekhez hasonlóak Kolozsvár más helyszíneiről is ismertek. Judit és Holofernész története a 16. századi Kolozsváron is népszerű lehetett, a városban a 16. század közepén két históriás ének is megjelent, amely ezt a történetet dolgozta fel. A török háborúk kontextusában az irodalomtörténet ezeket az alkotásokat egyértelműen a törökellenes buzdítás példaként értelmezi: egy erkölcsi fölényben levő kisebb közösség is diadalt arathat a pogány hatalommal szemben. A házban többféle megmunkálásban és méretben mázatlan, zöld mázas és több színű mázas variá-

ciói is fennmaradtak. A Holofernész sátra előtt álló Judit jobbában kardot tart, baljával a zsarnok fejét készül a szolgáló által tartott zsákba betenni. A jelenet beállítása, a figurák elhelyezése valószínűleg Israhel van Meckenem 15. század második feléből származó metszetére vezethető vissza, de ezt a beállítást alkalmazta id. Lucas Cranach is saját Judit-kompozíciója megfestésekor.

A rozettával és növényi motívumokkal díszített csempék a 15. század második felében jelentek meg a Felső-Rajna vidékén, majd Európa-szerte igen elterjedté váltak. A házban talált, elsősorban zöld mázas töredékek szerkesztésükben és megmunkálásukban igen változatosak (1). Külön figyelmet érdemelnek a négy színű mázzal készített polikróm darabok. A Kolozsvár területén végzett más feltárásokból is előkerült anyaggal rokonítható csempék, akárcsak a Judit-ábrázolások, a helyi fazekasműhelyek 16. század második felében gyártott termékei lehetnek.

Egy kályha pártázati oromdíszének részét képezte az a darab, amelynek felső részén egy lőrésekkel ellátott várfalat láthatunk (4). Alatta feltehetőleg bőségszarut tartó groteszk nőalakot mintáztak. Egy szintén Kolozsvárról előkerült példa alapján a csempe másik oldalára egy hasonló megformálású férfialakot kell elképzelni. A másik oromcsempén egy karmos állatot ábrázoltak (oroszlán, esetleg valamilyen fantázialény). A süveges fej minden bizonnyal egy lovas vitéz-

hez tartozott. Ez az ábrázolás a már említett lovagalkos csempék legkésőbbi, 16. század végére, 17. századra átcsúszó stilizált megformálása. Érdekesség a tárló aljában látható, a 15–16. században készülhetett táblajáték-töredék, amelyet a középkori Európában is igen kedveltek. A tárló ékessége a 17–18. századi török tányér töredéke.

Több szempontból különleges a ház nyugati, középkori pincéjében másodlagosan felhasznált festett deszka. A pince boltozati nyílását a 18–19. században megszüntették, ennek beboltozásához zsaluként használták a 17. század végén vagy a 18. század elején keletkezhetett, Kolozsvár vonatkozásában mindaddig egyedi reneszánsz mintázatú darabot. Sajnos töredékes volta miatt nem állapítható meg bizonyosan, hogy egy festett mennyezetnek, ajtónak vagy egyéb bútordarabnak volt a része.

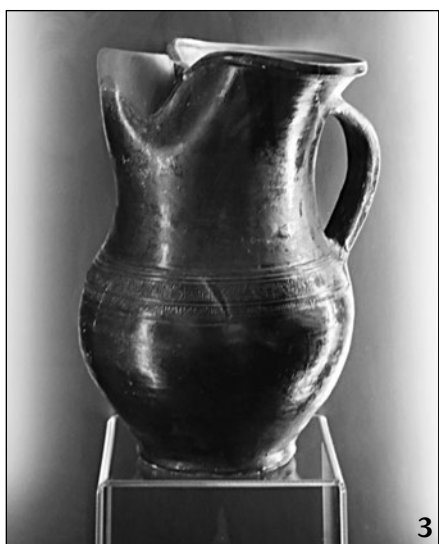
A kályhák díszítése tekintetében a 17. századtól fokozatosan megfigyelhető egy váltás. Ekkortól lassan kikopnak az alakos ábrázolások, helyüket pedig a különféle végteleníthető sorminták, az ún. terülmustrás díszek, illetve az egyre inkább stilizált növényi díszek veszik át, amelyekre a ház anyaga is bőven szolgáltat példákat. A heraldikai jegyek, mint a kétfejű sas vagy a koronából kiemelkedő griff, a nemesi réteg fontos reprezentációs eszközei voltak, továbbra is megmaradtak.

Az utolsó tárlóban a 19. századi gazdagabb polgári lakáskultúra kellékeit látjuk, amelyek a Biasini-szárny

19. századi földszinti és emeleti latrinagödörből kerültek elő. A éjjeliedények mellett különböző méretű és formájú poharakat, a jó minőségű osztrák porcelán kávéscsészéket és dekoratív keménycserép tányérokat is kidobtak. A korabeli úri higiéniai szokások emlékét őrzik a szintén Bécsből származó fogmosóporos téglék és a párizsi csontnyelű fogkefenyelvek, illetve a porcelán szappantartó és a kis méretű, illatszeres vagy gyógyszeres üvegcsék is. A növényi díszítésű, zöld kályhacsempe a 19. századi kályhakultúrára jellemző darab, amelynek típusából a házban több tucat maradt fenn.

A ház régészeti és művészettörténeti kutatását Lupescu Radu, Kovács Zsolt művészettörténészek, illetve Csók Zsolt régész és csapata végezték. A leletanyag feldolgozása Boér Ilka, Diana Iegar, Demjén Andrea és Furu Árpád munkájának eredménye. A műtárgyakat Rotariu Cornelia, Tomescu Tudor Adrian, Mihály Ferenc, Ioana Cova restaurálta.

A kiállítást, amely az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum és a Magyar Unitárius Egyház együttműködése által jött létre, Wagner Péter, Furu Xénia és Furu Árpád tervezte és installálta.

Megnyílt a Vallásszabadság Háza

BÍRÓ SÁRA

• Az idei év kezdetén Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke 2018-at a vallásszabadság évének nyilvánította, amely által az unitárius egyház az 1568. évi erdélyi országgyűlés vallásügyi törvényalkotását kívánja méltatni. A világon először Tordán nyilvánította ki az országgyűlés a gyülekezetek szabad lelkészválasztásának jogát. A vallásszabadság évében új intézményt avatott az egyház július 7-én: az egykori püspöki rezidencia kívül-belül megújulva, a Vallásszabadság Házaként nyitotta meg kapuit.

Az egyház kiemelt fontosságú fejlesztési terve volt a középkori ingatlan felújítása és közösségi célokot szolgáló intézménnyé való átalakítása. A patinás épületben létrehozott új intézmény rendeltetése, hogy közösségi színhelyként, valláskutató központként és egyházi múzeumként segítse hivatásukban az erdélyi magyar egyházakat, és szolgálja a vallásszabadság eszméjét.

Az avatóünnepség a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban kezdődött: 11 órától Bálint Benczédi Ferenc püspök ünnepi istentiszteleti beszédében rámutatott arra, hogy Kolozsvár szívében egy olyan ház felújítását sikerült elvégezni, amelyre az elmúlt évtizedek alatt kétszer is kimondták a halálos ítéletet. Bálint Benczédi Ferenc kiemelte, hogy az építkezés soha nem lehet öncélú, ezért a Vallásszabadság Háza a közösség szolgálatába fog állni, így „az épület a vallásszabadságnak nem csak háza, hanem otthona lesz”.

Az istentiszteletet követően elhangzott Farkas Emőd főgondnok köszöntése, aki így fogalmazott: „a mai találkozásunk legyen hálavirágcsokor a vallásszabadság épületének a csúcán. A ház muzeális része legyen a múltba nézés és a tisztelgés elődeink emléke előtt. A benne megvalósuló közösségi szándékunk pedig legyen a jövőbe tekintés, jelentsen biztatást és alázatot jövőbeli életünk menetére.”

A Vallásszabadság Házának eszmei jelentőségéről és rendeltetéséről Gyerő Dávid főjegyző beszélt, aki elmondta, hogy a volt püspöki lakból „magántér helyett közösségi intézmény lesz, amelynek célja a lelkiismereti és vallásszabadság mai erősítése”.

A kulturális központ művészettörténeti értékeinek bemutatását a restaurálás tükrében Furu Árpád építómérnök, műemlékvédelmi szakmérnök mutatta be, aki kiemelte, hogy „a művészettörténeti kutatás és a helyreállítások felszínre hozták Kolozsvár talán legérdekesebb gótikus kapualját. Már a kutatás kezdetén meglepetésnek számított, hogy a kapualj keleti oldalán található épületrész 15. századi építéskor háromszintes, emeletes kőépület volt”.

Üdvözlőbeszédet mondott Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke, aki úgy fogalma-

zott: „csak remélni merem, hogy a román parlament is rövidesen január 13-át a vallásszabadság napjává nyilvánítja, hiszen ez az alapja ma is a békés egymás melletti élésnek”.

A nemzetközi unitáriusok nevében az egybegyűtkeket Susan Frederick-Gray köszöntötte, aki nagy örömmel tett eleget a meghívásnak: elmondta, hogy mai világunkban ez az új intézmény fontosabb, mint valaha, és azt kívánta: „legyen ez a központ olyan hely, ahol a vallásszabadság modern összetettségét mérlegelik és kutatják. Legyen ez egy olyan hely, ahol az emberek megtanulják értékelni, sőt szeretni a vallási különbségeket úgy a hitelvek, mint a gyakorlat terén”.

Kelemen Hunor RMDSZ-elnök beszédében rámutatott, hogy „az egykori püspöki palota új funkciót kapott. Nem az egyházi előljáró költözik be a felújítás után, hanem az erdélyi magyarok. Nem az egyházi hatalom reprezentációját szolgálja, hanem a közösségét”.

A magyar kormány nevében Soltész Miklós államtitkár szólalt fel. „Az unitárius, református, evangélikus vagy lutheránus, ortodox vagy pedig katolikus testvérek remélhetőleg 450 év múlva is itt lesznek Erdélyben. Ez pedig a mi feladatunk!” – fogalmazott.

A román kormány vallásügyi államtitkára, Victor Opaschi köszöntője zárta a templomban zajló eseményeket, aki elmondta, bízik abban, hogy a felavatott Vallásszabadság Háza a vallási és lelkiismereti szabadságot, a toleranciát fogja majd hirdetni.

Az avatóünnepség folytatásaként a meghívottak közösen vonultak át a Vallásszabadság Háza udvarába. Köszöntőbeszédet mondott Kovács István lelkész, az egyház közügyigazgatója, aki kiemelte, hogy „ebben a jubileumi évben ugyanezzel az eredeteket kereső gondossággal szeretnénk feltárni és felmutatni a négy és fél évszázad elfalazásai és vakolatai alól egy másik remekbe szabott építményt, egy szellemi állagút, és pedig a vallásszabadság törvényét, amelyet a maga egyedülálló erdélyi boltíveivel bölcs építőmesterek ég és föld közé emeltek.”

Az ünnepélyen Oláh Emese, Kolozsvár alpolgármestere is felszólalt, aki hangsúlyozta a tolerancia fontosságát és azt, hogy a Vallásszabadság Háza Erdély egyik legkiemelkedőbb szellemi központja lesz. Majd Brendus Réka, a Nemzetpolitikai Államtitkárság főosztályvezetője is beszédet mondott, kiemelve, hogy „ez a ház egyike azoknak a nyomoknak, amelyek méltó módon illeszkednek az 1568-ban Tordán elindult történelmi folyamatba. Ez a ház a neve szerint is mindannyiunk számára a tordai országgyűlés méltó emlékhelyeként nyitja meg kapuit.”

Az ünnepi köszöntéseket követően a jelen lévő testvérfelekezetek szellemi vezetői, Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke, Benedict Vesa az ortodox egyház képviselőjében, Schwartz Róbert, a Kolozsvári Zsidó Hitközség elnöke, Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke, Jakab Gábor pápai káplán áldást kértek az épületre.

Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke zárásként így fogalmazott: „E ház mind-

annyiunk számára a békének, a tiszteletnek, a türelemnek áldott háza legyen. Ámen.”

Az áldáskérést követően Bálint Benczédi Ferenc, Soltész Miklós és Victor Opaschi elvágta a Vallásszabadság Háza kapuján elhelyezett szalagot. Az ünnepi esemény állófogadással zárult, majd az érdeklődők megtekinthették a kívülről és belülről is a restaurált volt püspöki rezidenciát.

Helyreállított reneszánsz kőkeret a Vallásszabadság Házában

FURU XÉNIA

• „Az erdélyi magyar városok régi házai évről évre fogynak. A fejlődő utcásorokban ma holnap csak emlékképpen láttunk egyet-egyet.

Minden ilyen ház lebontásával a két-három százados építészet emlék mellett egy-egy etnografikus emlék is eltűnik, s csak a jövő veszi észre, hogy milyen volt XVII–XVIII. század magyar városi polgárságnak lakása. Ilyen városi polgárházakat bontottak le Kolozsvárt a Belmagyar utcában, helyükre az új unitárius kollégium jó. A legelső közülök tőzsomszédja volt az unitárius templomnak, s legutóbb igazgatói lakásul szolgált. Még szász polgár építette. Félköríves, kőbélésű kapuja, s boltozatos kapualja volt. Két ablaka nyílt az utcára. Úgy látszik, hogy ez épület a lebontottak közül a legrégebb.” (Erdély, Honismertető lap, 1899, 10–12. szám, 85–86 old., Különfélék rovatában: *Lebontott régi házak*)

Kelemen Lajos ezekkel a szavakkal búcsúzott a mai János Zsigmond Unitárius Kollégium helyén állt lakóházaktól. A bontáskor Pákey Lajos építész felmérte az épületek alaprajzait, amelyeket végül Balogh Jolán 1944-ben az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozatban közölt. (Balogh Jolán: *Pákey Lajos rajzai Kolozsvár építészeti emlékeiről*, Erdélyi Tudományos Füzetek, 1944)

Az idézett cikk folytatásából megtudjuk, hogy a ház korát egy innen elbontott kőkeret segítségével ha-

tározta meg. A bontást követően a kőkeretet az építész az új kollégium egyik udvari helyiségében helyezte el, amely a terv szerint egy lakás bejárata lett volna. Idővel megváltozott ennek a rendeltetése, és az udvari fiúmosdó előteréül használták. A kőkeret állapota rohamosan romlott az állandó nedvesség és a napi sérülések miatt. A falazat mindkét felén a vakolat és a padló cementes alapanyagból volt, a falazatban levő nedvesség pedig az egyedüli lehetséges útvonalon távozott: a kő felületén. A felületi rétegekben kicsapódó sók és a téli fagyciklusok pedig szinte megfordíthatatlan roncsolást okoztak. Nagy Benjámint szakrestaurátor segítségével 2014-ben a keretet kibontották, így az restaurátorműhelyben várta további sorsát.

A felmerült lehetséges helyszínek közül végül az időközben felújított püspöki ház egyik kapualji helyiségében a házban feltárt töredékekből tervezett kőtár közvetlen szomszédságát választottuk. A földszint jobb oldali traktusában, az első és a második helyiség között levő falnyílásba került, faragott oldalával az utóbbi felé. Az egykori püspöki háznak ez a része lesz majd az épület elsődleges fogadótere, ahol a látogató a ház történetéről, jelenlegi használatáról, szolgáltatásairól érdeklődhet, de megfelelő lesz egyéb rendezvények, például könyvbemutatók, előadások számára

is, ugyanis igény szerint egybenyitható a szomszédos könyvesbolttal vagy a kapualjjal, amelyet egy gótikus ikerív választ el és üvegfallal lehet lezárni.

A későreneszánsz kőkeretet – ami az egykor virágzó kolozsvári kőfaragó műhelyek terméke – lajtamész-kő tömbökből faragták, és négy főelemből építették fel: két alapkő, két reneszánsz stílusban faragott szárkő, egy reneszánsz stílusban faragott szemöldökkő felirattal és egy koronapárkány. Az alapkövek egy tömbből faragottak, díszítés nélküliek. Megmunkálásban különböznek a keret többi részétől. Méretük: 23 × 24 × 38 cm. A szárkövek szintén egy kötömbből voltak faragva: a fal síkjából megközelítőleg 6 cm kiállással. Kiképzésük függőlegesen négy részre osztható: az alsó egy szögletes pillér lábazati és fejezeti profilozással, törzse fősíkját egy szájában karikát tartó oroszlánfej díszíti. Ráhelyezve a tulajdonképpeni féloszlop profilozott lábazata, ebből nő ki a négy horonnyal díszített félhengeres törzs. A fejezet akantuszdíszítésű, ezt zárja le egy enyhén kifele ívelő profilú kiképezés. A kőelem mérete: 22(23) × 24 × 165,5 cm. A szemöldökkő szintén egy tömbből faragott, két vízszintesen futó profilozással díszített, a közöttük kialakuló síkfelületre került az építető neve: PETRVS | | DAVMEN, ebből a síkból emelkedik ki a címere. A felső profilozás fölött a kettéosztott évszám közé írt áldás látható: 15 | DAS HAVS STECHIN GOTTES GEVALDT | 95. A két szárkő tengelyében pillérszerűen kiemelkedik a sík, az alsó három horonnyal díszített, míg a felsőben az évszám két-két száma látható. Mérete: 22,5 × 32,5 × 132 cm. A keret lezáró eleme a fal síkjából markánsan előre ugró koronapárkány, amely két egyforma hosszúságú kötömbből lett faragva. Díszítése a klasszikus: pálcátg, fű-

gőlemez és szíma együttese, mely a fal síkjára merőlegesen visszafordul. Teljes mérete: 12,5 × 23 × 131 cm.

A restaurálást Nagy Benjámin kőrestaurátor végezte, az alábbiakban őt idézzük: „A vízzel telített, nagymértékben károsodott faragott kőelemeket a megfelelő óvintézkedésekkel műhelybe szállítottuk. A teljes száradást követően került sor az állagmegóvási, előkonzerválási munkálatokra. Ezt követte a tisztítás, egy nagyon fontos munkafázis, amely sokban befolyásolja a kőfelület végső megjelenését, és fontos szerepe van a további konzerválási műveletek sikerében. Az eredeti szintörédek megmentése érdekében kiméletes módszert alkalmaztunk. A kötőanyagát vesztített, előrehaladott romlási állapotban levő faragványrészeket impregnálással szilárdítottuk, hogy elérjük a kövek megfelelő szilárdságát, ezzel előkészítve a felületeket a szükséges esztétikai kiegészítések fogadására. A szilárdításhoz különböző koncentrációjú ásványi kőszilárdítót használtunk. Az elrepedt, elvált kőrészeket leválasztottuk, majd visszarakasztottuk. A ragasztás pontosságát és tartósságát negatívan befolyásoló szennyeződések száraz, mechanikus eljárással távolítottuk el, a ragasztandó felületeket portalanítottuk. A ragasztóanyagot pontszerűen alkalmaztuk, az esetlegesen kinyomódó felesleges mennyiségeket a kőfelületről eltávolítottuk. Következett a felületek esztétikai helyreállítása, a hiányosságok pótlása. A plasztikai kiegészítést a kisebb, kikövetkeztethető hiányok pótlásával kezdtük. A nagyobb kiterjedésű kiegészítések mértékét és megjelenését összhangba lehetett hozni az eredeti környezettel. A kőrestauráló habarcs felhordása rétegesen történt. A funkcionalitás érdekében megtörtént a kőelemek fugázása. A kiegészített felületeket utólagosan lazúrozással, felületi színezéssel is igyekeztünk környezetébe illeszteni.”

A restaurált és áthelyezése révén a nagyközönség számára is láthatóvá tett kőkeret ugyan csak kis darab Kolozsvár reneszánsz emlékeinek sorában, de vizuális és szellemi üzenete igen jelentős. Kelemen Lajos idézett szavai sajnos ma is időszerűek, a város gazdasági fejlődése és pezsgése továbbra is számos, még látható vagy csupán lapangó emléket veszélyeztet. Ezek megőrzése továbbra is közös feladat és kihívás.

Az előttünk járók lenyomatát hordozzuk

Önazonosságunk formálódásában lényeges szerepet tölthet be a hit, a művészet. Kilyén Ilkával, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház többszörösen díjazott színművészeivel Nagy Henrietta teológiai hallgató beszélgetett arról, hogy miként kapcsolja össze a vallást és a művészetet.

• Hol nőtt fel? Milyen gyermekkori élmények határozzák meg vallásosságát?

Édesanyám sokat énekelt, és amikor kifogyott a népdalkészlet, vagy a hangulata „vasárnap” volt, akkor zsoltárokat énekelt főzés vagy kézimunkázás közben is. Kisgyerekkoromban a templomi együtt éneklés nagyon vonzó volt, és fontos volt a mindenesti ima.

Édesanyám mezőszéki református volt, Szentmátéban született és nőtt fel. Édesapám pedig unitárius vallású volt, a maroszéki Ikland szülötte. Soha nem hallottam a szüleimet vitázni a vallási hovatartozásukról. A családban így a vallási türelem nem üres szólam volt, hanem a hétköznapi életben hitelesen megélt valóság. Soha semmilyen politikai pártnak nem voltak tagjai. Mivel édesapám kitűnő agronómus volt – és nem volt a kommunista párt tagja –, mindig oda helyezték, ahol sok volt a munka és senki sem váltotta. Nagynyulasra került, az akkori állami gazdasághoz, ahol farmvezető lett, anyám követte, így születtem én ebben a faluban, ahol alig 4-5 magyar élt, bár Szabó (Sabău), Kerekes (Cherecheș), Rákóczi (Rachoti) stb. nevű ember volt elég. A keresztnévemet se akarták – még a mérnök úr kedvéért sem magyarul Ilkának beírni. Az irataimban Ileana vagyok. Kisgyerekkorom színtere Szamosújvár volt. Itt látogatott meg édesapám egyetlen lánytestvére és családja, akik Budapesten éltek. Nagynénemre mint kiszemelt keresztanyára addig várt édesapám, amíg a politikai helyzet meg-

gedte, hogy újra meginduljon a határon a turistaforgalom.

• Ezek szerint vannak emlékei a keresztelőjéről...

Igen. Ötéves voltam, amikor a kolozsvári unitárius templomban megkereszteltek. Egyik legszebb gyermekkori élményem. Már az előkészületek is olyan izgalmasak voltak. Megjötték Budapestről keresztszüleim meg a két unokatestvérem. Anyu és Baba unokatestvé-

rem főzött, keresztanya pedig a keresztelői ruhámat varrta fehér selyemből, sok fodorral. Aztán csodás volt az a nagy templom. Elfelejtették megmondani, hogy vizet fog tölteni a pap bácsi a fejemre. Bátor kislány lévén, meg is kérdeztem: „Pap bácsi miért öntött le vízzel?” A Főtéren én láttam meg a fényképezést, és oda is álltam, hogy fényképezzen le. Azután egy vendéglőben nagy ebéd következett. Arra már nem emlékszem, hogy hol. Akkoriban még, most meg már nincs vendéglőkultúrám.

Mivel Szamosújváron a magyar köznyelv sok javítani valót kívánt volna, a szüleim Marosvásárhely-

re hoztak iskolába, ahogy édesapám mondta: szép magyar nyelvet tanulni. Egy évet laktam nagymamánál, Újfalvi Ilkánál, aki a kollektivizálás után nem volt hajlandó falujában maradni és nézni, hogyan megy tönkre minden, amit ők annyi munkával, felelősséggel, áldozattal valósítottak meg. Iklandról Marosvásárhelyre költözött. Akkor már Kilyén Zsigmond nagyapám nem élt. Nagymama minden vasárnap elvitt a Bolyai téri unitárius templomba. Mivel én is, édesanyám is nehezen viselte az elszakítottaságot, egy év után a szüleim Marosvásárhelyre költöztek. Abban az időben nem volt vallásóra. Édesapám tanította meg az unitárius vallás alapeszméit, mesélt bibliai történeteket, édesanyám pedig énekelt. Nagyon szerettem a konfirmációra való felkészülést. Konfirmációm után serdülőkorom nagy kérdéseire édesapám mellett Kolcsár Sándor prédikációi adták

meg a választ. Lázadó serdülőkoromban az unitárius vallási eszmék nagyszerű támpontot szolgáltatottak.

• Hol járt iskolába, egyetemre?

Iskolába és egyetemre is Marosvásárhelyen jártam. Nagyon szerettem a tanító nénimet, Szélyes Emmát, aki az akkori híres gyermekegyüttesbe küldött énekelni. Birtalan József nagyszerű karmester tanításai ma is a fülemben csengenek. A híres Bolyai Farkas Líceumban érettségiztem. Kitűnő magyartanáraim voltak: Horváth Anikó, Bukaresti Erzsébet, Zoltán Ildikó. Sokat köszönhetek nekik.

• **Sok helyen nevelkedett: melyik város vagy falu van közel a szívéhez?**

Olyan szerencsés vagyok, hogy különböző hangulatú-szellemiségű településeken éltem a családommal, és mindenik meghatározó volt. Szerettem Szamosújvárt, ahol kisgyerek voltam, szerettem a nyarakat, karácsonyokat, a világitásokat Iklandon, édesanyám szülőfaluja, a hagyományőrző Szentmáté is közel áll a szívemhez. Marosvásárhelyen értem azzá, aki vagyok, de az egyetem elvégzése után négy évet Temesváron éltem mint az ottani színház színésznője. A nagyvárosi, az akkori Romániában nyugatias hangulat lenyűgözött.

• **Volt-e családjában olyan hívő ember, aki példaképe volt felnőtté válása során?**

A szüleim és keresztanyám. Édesanyám olyan természetességgel és magától értetődően bízta magát az Úrra, amelynek titkát megfejtteni soha se tudtam, de próbálgatom. Ő a „legyen meg a Te akaratod” alázatában élt. Oktatóim között is volt, akire hálával gondolok azért, amit tanított, és ahogyan azt átadta. Hálás vagyok a sok-sok türelemért. Olyan emberekkel találkozhattam, olyan irodalmi művek kerültek a kezembe, amelyek rávezettek arra, hogy a hitemet, Istenhez való viszonyulásomat állandóan gazdagíthatom, javíthatom, hogy a hitben is lehet fejlődni. Amit Isten felkínál nekünk a hit és

az ima által, az a leghatásosabb terápia. Lelkünket, testünket megújító orvosság. Hitem megélésében sokat segítenek a magyar költők istenes versekként ismert remekei.

• **Hogyan írná le az unitárius lelkiséget?**

A vallásunk tisztasága, igazsága, „modernsége”, különlegessége adta öntudat. Tolerancia. Nyitottság. Összetartás. Büszke vagyok az unitárius hitemre, annak jellemzőire.

• **Verses összeállításai mély nemzeti öntudatról vallanak. Milyen arányban van jelen saját hitvilágában a bibliikus vallásosság és az ősmagyar vallásosság?**

Sokat hallunk mostanában az ősmagyar hitről, de azoknak az információknak az alapján, amelyek közkezen keringenek, nem tudom kijelenteni, hogy ismerem. Édesapám úgy tartotta, hogy az ősmagyarok legfőbb istene az Öregisten volt, ebben hasonlíthatott a kereszténységre. Hiszem, hogy van egy eddig nem eléggé feltárt mítoszvilágunk. Ez a leginkább népszokásokban, népmesékben és népdalok, valamint népi mondókák elemeiben maradt meg. Az égig érő fa, a kacsalábon forgó palota, a sámánisztikus hármastagoltságú világ, a kancatejben való fürdés, a táltos ember és táltos paripa, a Babba Mária, ezek és még sok más, mindmind a mitológiánkhoz tartoznak. Szívesen olvasom néprajztudósok, történészek leírásait, azonban nem

járok olyan helyekre, ahol az ősmagyar vallásosságot gyakorolják.

Szoktam templomba járni, és ott szakavatott emberektől hallok jobbnál jobb prédikációt. Nincs saját hitvilágom, csak mélyen keresztény gyökerű hitem. Nemzeti öntudatomat a magyar népköltészet,

népművészet, századok magyar művészete, történelmünk, a világra szóló tudományos felfedezések, a nagyszerű sportolói eredmények, őseink hősiesség helytállása (az egyszerű kisember is idetartozik, aki „csak” élt és tette, amit kell), hibáink és erényeink együtt adják.

A magyar irodalom számomra kimeríthetetlen kincsesbánya, amely olyan gazdag, hogyha két életem lenne, se tudnám megismerni, ismertetni. Ezért aztán mindig magyar irodalmat mondom.

• **Művészetének ars poeticáját hogyan fogalmazná meg?**

Klebelsberg Kunó szavait kötelezőnek tartom magamra nézve: „Soha irodalomra és tudományra (kultúrára) olyan szent feladat nem várt, mint ma, nemzetünknek ebben a lelki válságában. Megmutatni nemzeti múltunkban, nemzeti géniuszunkban az örök értékeket, ennek révén növelni az önbizalmat, az önbecsülést, figyelmeztetni a nemzeti hibákra, fejleszteni a nemzeti erényeket, saját értékének öntudatára ébreszteni a magyart: ez a szent feladat” – mondta Trianon után. Feltöltődés számomra kicsi falvakban fellépni. Erőmet megújítja az egyszerű emberek kedves, sokszor csak kézfogásban, megjelenő megbecsülése, értékelése, szeretete. Apró falvak vagy a magyar szórványközösségek szolgálata egyfajta életprogramom. Köteleznek a díjaim is, amelyek megerősítenek abban, hogy legjobb tudásom szerint, elődeim és a magam tapasztalata alapján szolgáljam a nemzetem, mert „minden háladatoság közül elsősorban hazánknek, nemzetünknek tartozunk, mindenképp több jóval.” (Bocskai István, *Végrendelet*, 1606). Megtisztelő számomra, hogy munkámat kulturális misszióként tartja számon a Magyar Örökségdíj Aranykönyve.

• **Nevezhetjük-e az előadó-művészetet proféciónak? Lehet-e hivatástudat nélkül művelni?**

A keresztelő után Kolozsvár főterén (1959)

Az ókorban még minden alkotótevékenységet művészetnek neveztek, egyes tudományokat is beleértve. Ma már a szót esztétikai értelemben használjuk, bár azt szeretnénk, hogy a művészet a hétköznapijaink szerves része legyen. Szeretném, ha a művész társadalmi elkötelezettsége határozottabb volna. Ezt nem valamilyen politikai irányvonal követésére értem, hanem a közművelődésben való intenzív részvételre. Ez egy olyan irányelv a magam életére vonatkozóan is, amit nemcsak hangoztatok, hanem mindent megteszek, hogy eszerint éljek.

A prófécia jelentése jóslat, jóvendülés, Isten szándékának a ki nyilatkoztatása. Manapság szakosodott jóvendőmondók vannak, nem beszélve a jósnőkről. Ezeknek semmi köze a prófeciákhoz, de még a hithez sem. Ezekhez semmiképpen sem hasonlítanám a művészetet. De fölösleges túlzásnak tartom azt is, ha a bibliai értelemben vett prófeciákhoz hasonlítanánk a művészetet. Izgalmas dolog azonban, hogy egy-egy zseni mennyire világosan látta a jövődőt. A művészi kreativitás sokszor diabolikus jellegű, mert az az igazság, hogy a nagy teremtő Isten.

Elő lehet adni a verseket, balladákat hivatástudat nélkül is. De nem érdemes. Minőségileg jobb a hivatástudattal végzett – bármilyen jellegű – munka. Amúgy hiszek a művészet embert alakító, lelket gazdagító hatásában. A katarzis, amit a művészet kiváltani képes, meghatározó élmény, szárnyalni tanítja a lelket.

• Ön szerint milyen a jó gyülekezet, a jó egyházközség?

Öntudatos, összetartó, segítőkész, nyitott, fejlődésre képes. Ezt, úgy gondolom, sok munkával lehet elérni. Sokféle, sokszínű tevékenységi formákat, közösségi együttléteket kell kínálni a híveknek, hogy mindenki találhasson kedve szerint valót és feltöltődni, megnyugodni, tanulni, fejlődni járjon,

nemcsak vasárnap, a templomba. Úgy gondolom, hogy a lelkészi hivatás igen nehéz és felelősségteljes munka. Az igazán jó lelkész szakavatott lelkigondozó és közösségépítő. Nincs könnyű feladata abban sem, hogy egyensúlyba hozza a hagyományosat és a modernet. Idősekhez, gyermekekhez és fiatalokhoz egyaránt kell szólnia. Sok gondnak, bajnak tudójává válik, de ő lelkileg nem sérülhet.

A pszichológusokat képzésük első évében már tanítják arra, hogyan segíthetnek anélkül, hogy túlságosan implikálnának, belekeverednének, átvennék, magukra vennék a más baját. Nem tudom, van-e ilyen jellegű oktatás, gyakorlat, gondozás a teológián. (Szerk. megj.: van.) Jól érzem magam a marosvásárhelyi Bolyai téri unitárius közösségben. Annyi simogató pillantást, jó szót kapok. Megpróbálok jelen lenni az egyházi élet mindennapjaiban, a munkában. Az egyház körüli tevékenységem nem merül ki a vasárnapi istentiszteleteken való részvételben. Műsoros esteket, kiállításokat, könyvbemutatókat szoktam szervezni. Szívesen megyek a kövesdombi gyülekezetbe is. Ott is érzem ezt, az egy családdhoz való tartozás nyugodt boldogságát. Szívesen lépek fel templomokban. Sokfelé, sokféle gyülekezetben fordultam már meg. Azért szeretem a templomi fellépéseket, mert a közös imádkozás, az együtt éneklés oldott lelkűvé varázsolja a gyülekezetet és ilyen lelkiállapotban befogadóbb.

• Legutóbb milyen alkalommal lépett közönség elé?

A Marosvásárhelyi Napok rendezvénysorozata keretében május 27-én, vasárnap, bensőséges és fel-

emelő irodalmi délelőttre került sor a Bolyai téri unitárius templomban. A Helikon–Kemény János Alapítvány kérésére az egyházközség már több alkalommal adott otthont megemlékezéseik számára. Három művész szavalta helikoni költők istenes verseit: Csíki Hajnal és Györffy András mellett jómagam. Bartalis János, Dsida Jenő, Áprily Lajos és Tompa László legszebb istenkereső és Istenhez forduló költeményei közül válogattunk. Az egész templomot betöltő gyülekezet, közönség az istentisztelet után szívben-lélekleben ráhangolódva fogadta nagyjaink verseit, többek között Bartalis János *Isten kezében*, Dsida Jenő *Egyszerű vers a kegyelemről*, Áprily Lajos *Pisztrángok kara* vagy Tompa László *Magányos fenyő* című költeményeit. Igazi lelki feltöltődésben lehetett része ezen a szép tavaszi délelőttön mindenkinek, aki az unitárius templomba ellátogatott. Büszkén állapították meg, hogy milyen nagyszerű versmondóink vannak itt, Marosvásárhelyen, hiszen a három különböző egyéniségű művész lenyűgözően, hitelesen adta elő a költeményeket.

Július 28-án 13 órától a marosvécsi református templomban mutatják be Kilyén Ilka Isten kezében című, helikonista költők istenes verseit és Molnár Tünde orgonaművész orgonajátékát tartalmazó CD-jét. A lemez második bemutatója a Marosvásárhelyi Forgatag alatt lesz, augusztus 28-án, 18 órától a Bolyai téri unitárius templomban.

Ülésezett egyházunk Főtanácsa

• A Magyar Unitárius Egyház legfőbb döntéshozó és felügyelő hatósága, a Főtanács 2018. július 6-án Kolozsváron ülésezett.

Az összesen 120 tagú, világi és lelkési képviselők-ből álló Főtanács ülése pénteken 10 órakor a kolozsvári belvárosi unitárius templomban istentisztelettel kezdődött, amelyen Rácz Norbert Zsolt kolozsvár-belvárosi lelkész mondott imát és egyházi beszédet.

Az istentisztelet után a Főtanács a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György dísztermében kezdte el munkálatait. A határozatképesség megállapítása és a tárgysorozat elfogadása után Susan Frederick-Gray, az Amerikai Unitárius Univerzalista Egyház elnöke köszöntötte a jelenlevőket, majd sor került a tisztségüket, illetve hivatalukat újonnan átvett személyek ünnepélyes eskütételére. Ezután a Főtanács megemlékezett a közelmúltban elhunytakról, majd tiszteletbeli címek odaítéléséről döntött.

Az egyházszerkezeti határozathozatal rendjén a Főtanács jóváhagyta a Brassó-Óvárosi Unitárius Egyházközség kérését nevének megváltoztatására (Körispataki Unitárius Egyházközség), és elfogadta a Nyárádszentlászlói Unitárius Egyházközség és a Nyomáti Unitárius Egyházközség egyházszerkezeti jellegének módosítását társegyházközséggé.

Az ülés gerincét az elmúlt év egyházkormányzati munkáját összegző jelentések értékelése képezte. Így szerre napirendre kerültek a következő jelentések: főtisztségviselők (püspök, főgondnokok, főjegyző, közügyigazgató, püspöki helynök) jelentése, a Főhatósági Hivatal és Püspöki Hivatal jelentése, az egyház tanintézetek (Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara, kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium, székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium) jelentése, valamint a Nyugdíjintézet és az egyháztársadalmi szervezetek (Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége, Unitárius Nők Országos Szövetsége, Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet, Gondviselés

Segélyszervezet) tevékenységi beszámolóit. A Főtanács a felsorolt jelentésekben foglaltakat az előterjesztések és a Főtanács Bizottság szakvéleménye alapján megvitatta, majd egyenként elfogadta.

A 17 órakor kezdődő ünnepi gála alkalmával üdvözlőbeszédet mondtak a nemzetközi unitárius közösségek és szervezetek képviselői: Inga Brandes, az Unitárius Univerzalista Nemzetközi Tanácsának (ICUU) elnöke, Roger Bertschausen, az Unitárius Univerzalista Testvéregyházak Községi Tanács (UUPCC) ügyvezető igazgatója, Eric Cherry, az Unitárius Univerzalista Szövetség nemzetközi ügyekért felelős vezetője, valamint Wytske Dijkstra, a Vallásszabadság Nemzetközi Egyesülete (IARF) elnöke.

A gála ünnepélyes hangulatát emelte Lászlóffy Réka zongoraművész és Oláh Mátyás csellista játéka, akik Bartók- és Kodály-darabokat adtak elő.

A gálán a Főtanács elismerő oklevélben részesítette és méltatta a kiemelkedő egyházzolgálati teljesítményeket: a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség a hitélet és misszió területén végzett tevékenységéért, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium, valamint a székelykeresztúri Berde Mózes Gimnázium munkaközösségének oktatási és nevelési tevékenységéért, Török István esperes a fogarasi szórványközség fejlesztésében, illetve a Petőfi Sándor Program mentorálásában kifejtett tevékenységéért, a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki és Brassó megyei fiókszervezete munkatársi közössége a szerzetággazó és példaadó szeretetszolgálati tevékenységéért részesült kitüntetésben.

A Főtanács köszöntötte a nemrégiben nyugdíjba vonult egyházi alkalmazottakat, úgymint Varga Sándor, Székely János, Pálfi Árpád, Kiss Alpár Kálmán, Péterfi Sándor és Kászoni-Kövendi József lelkészeket, a kerek évfordulót ünneplő egyházi személyeket (a 105 éves Nemes Dénes ny. lelkész, a 90 éves Kecskés Lajos ny. lelkész, a 80 éves Kibédi Pál ny. lelkész, a 80 éves András György ny. lelkész, a 70 éves Kis Mihály ny. lelkész, a 70 éves Kiss Gergely ny. lelkész, a 80 éves Paskucz Szathmáry Viola Erzséber ny. építész), valamint a pályakezdő lelkészeket: Bardócz-Tódor Andrást, Benedek Csongort, Palkó Zalán Koppányt és Szombatfalvi Csongort. Szintén a gálán került sor az egyházi beszéd pályázat eredményhirdetésére. Idén megosztott első díjban részesült Kovács Sándor teológiai tanár és Szabó Előd úrmósi lelkész, a harmadik helyezést Jakabházi Béla Botond nyárádgálfalvi lelkész nyerte el.

A főtanács vacsora keretében a Berde-serleggel tartott hagyományos pohárköszöntőt ez alkalommal Demeter Zoltán főtanácsai képviselő, a Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkör felügyelő gondnoka mondta.

„Szent hitemről vallást tettem...”

Felemelő érzésben volt része mindazoknak, akik május 27-én részt vettek az oklándi egyházközség konfirmációi ünnepélyén. A felújítás alatt álló templom megtelt a hat konfirmáló ifjú – Bartha Adrián, Egyed Dalma, Kelemen Tas, Miklós Tamás, Román Tamás és Szolga Lídia – hozzátartozóival és a gyülekezet tagjaival. Egy ilyen esemény nemcsak a család, de az egész közösség életében ünnep, Török István olthévi esperes-lelkész prédikációjában is ezt a gondolatot fejtette ki az 1Sám 16,76 alapján, kiemelve az ünnep jelentőségét, szellemi útravalóval látva el a növendékeket.

A szertartás második részét Kelemen Levente lelkész végezte, a káté kikérdezése után az ifjak fogadalmat tettek, és először életükben úrvacsorában részesültek.

Az esemény minden pillanata szívet és lelket gyönyörködtető volt, mégis a legemlékezetesebb mozzanat az volt, amikor a konfirmálók bemutatták a templom részére készített adományukat. Az ötletet az egyházközség levéltárában talált kis füzet adta: *A confirmacio innepélyén átment nevendékek jegyzéke* az 1852–1904 között konfirmáltak neveit tartalmazza. A szeretetotthonban volt egy képkeret, amely régi fényképeket tartalmazott az 1936–1965 között konfirmált ifjakról, sajnos eléggé megrongált állapotban. Ez a két meglevő dokumentum képezte az alapját a konfirmálók ajándékának, amely 9 darab nagyméretű tablón fényképekkel és nevekkel örökíti meg a konfirmálók neveit 1852-től napjainkig – kivéve az 1904–1934 közötti időszakot, mert ebből az időből nem találtunk erre vonatkozó feljegyzést az egyházközségi levéltárban. A gyülekezet tagjai kíváncsian keresték meg egykori önmagukat a képeken vagy a névjegyzé-

kekben, és emlékeztek meg arról az időről, amikor ők is konfirmáltak. Nagyszülők és szülők büszkén mutatták meg gyerekeiknek az egykor róluk készült képeket.

Isten kiváltságos ajándékának köszönhetően a gyülekezettel együtt ünnepelhetett a 96 éves Benedek Áron tiszteletbeli gondnok is, aki az 1937-es képen mutatta meg, hol van ő. Testvéreit, gyermekeit, feleségét is megkereste. Elmondása szerint 81 évvel ezelőtt konfirmált, akkor is felújítás alatt állt a templom, a konfirmációt az udvaron tartották. Áron bácsi azt kívánta az ifjaknak, hogy adja Isten, hogy 81 év múlva ők is megérhessenek hasonló pillanatokat. Biztatta őket, hogy vegyék ki részüket az egyházközség életéből, ahogyan ő és sok más egyházközségi tag tette az elmúlt évtizedek, évszázadok alatt.

Bartha Dénes gondnok megköszönte Kelemen Éva konfirmálószüllőnek és lelkészfeleségnek, hogy nemcsak ötletet adott, hanem sok munkával elkészítette ezt a csodálatos emléket, hiszen a képek összegyűjtése, rendszerezése, a nevek jegyzékbe szedése, a szerkesztői munka több hónapot vett igénybe.

Az elkészült tablók jelenleg a templomban található, a templom felújításának befejezése után a szeretetotthonban vagy az ifjúsági házban kerülnek végleges helyükre.

KELEMEN LEVENTE

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Az Úr szolgálja

A múlt század harmincas éveiben egy Kis-Küküllő menti faluban egy Nyikó menti faluból származó, a mezőgazdaságot nagyon szerető lelkész választottak meg, aki csak vasár- és ünnepnapokon öltött magára vasalt nadrágot, miesnapokon háziszóttos posztóból készült priccses nadrágban meg ba-

kancsban, saját tehénfogatával járt a mezőre az egyházi birtok megművelése végett.

Egy alkalommal a falu központjában lakó aggastyán, aki olyan öreg volt, hogy még a lelkészválasztásra sem tudott elmenni, s napi elfoglaltsága többnyire kimerült abban, hogy a kapu előtt lévő kispadon üldögélt, amint a lelkész a trágyával megrakott szekérével haladt el előtte, így szólt hozzá:

– Állj meg, öcsém, te ki szolgálja vagy, mert nem ismerlek?

– Én az Úré – felelte a lelkész.

– De melyik úré, a felszege vagy az alszege? – firtatta tovább a dolgot az aggastyán.

– Sem a felszege, sem az alszege. Én a Fennvaló Úré vagyok, vagyis az Úristen! – világosította fel a lelkész. Erre igen elszégyellte magát az öreg.

(Beküldte: GÁLFALVI GÁBOR)

VII. egyházköri unitárius gyermektábor

És újra elkezdődött... Na jó, nem ment ilyen egyszerűen. Sok-sok munka előzte meg, ahogy minden jó tábor: toborozni, szervezni, tervezni kellett. De most elkezdődött. Június 25–29. közt a Hagyományos Székely Jövő Központ megnyitotta kapuit a VII. keresztyúri egyházköri gyermektáborba igyekező gyermekek előtt. A csehétfalvi házigazdák, a táborvezetők büszkén szemlélték, amint a szülők vagy lelkészek rajokban hozták a szebbnél szebb gyerekeket.

A téma az idén nem is lehetett más, mint a vallás-szabadság kimondásának, unitárius egyházunk születésének 450. évfordulója. A nagy tábor mottóját vetjük át: a következő 450 év velünk kezdődik. Ezt a témát a múlt iránti hálával és értékeléssel, a jövő iránti bizakodással és reménnyel közelítettük meg. Unitárius nagyjainkat, akik olthatatlan hittel, áldozatos munkával szolgálták Istent és népünket, négy csoportra osztottuk fel: alapítók, álmodók, jótevők és harcosok. Dávid Ferenc, János Zsigmond, Heltai Gáspár, Szentábrahámi Lombárd Mihály, Orbán Balázs, Berde Mózsza, Augustinovics Pál, Bartók Béla, Ferenc József, Deák Berta, Balázs Ferenc – csak néhány név, akik köré épült a gondolat és a jó érzés. Ennek megfelelően a gyermekeket is négy csoportra osztottuk, akik a tábor más-más napjain külön feladatokat kaptak, majd a végén egy nagy vetélkedőben összegezték tudásukat, képességeiket.

A tábor vezetői az önkéntes egyházköri lelkészek voltak, ők, akik e nemes és felelősségteljes feladatot egy, két, három nap is vagy végig vállalták. Az „egyházköri kántorunk” és egyik ODFIE-s képviselőnk is sokat segített. A szállást és ellátást a helyi lelkészpár és a HSZJK munkaközössége biztosította a Bethlen Gábor Alap támogatásából.

Az áhítatok, az elméleti előadások, a beszélgetések, a faluval és a környékkel való ismerkedés, az

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

énektanulás, a játékok, kézműves foglalkozások, esti mozi mind kiváló hangulatban teltek. A tábori együttlét, a buli, a fogpasztázás és társai a közösség formálását, talán életre szóló barátságok megszületését készítette elő.

A tábor istentisztelettel zártuk, a szülők és érdeklődő lelkészek részvételével. Az áhítat után a táborvezetők és gyermekek összefoglalták a tanultakat, az elkészített csoportonkénti kartonpannók és „arckép-csarnok” tanulságait. Utána a templom kertjében, „titkos helyre” egy időkapuszulát ástak el, amibe előzőleg szebbnél szebb üzeneteket írtak azoknak, akik majd az 500 éves évforduló LVII. (57.) egyházköri tábor alkalmával, népes unitárius keresztyén gyülekezet jelenlétében kiássák.

A hit és remény érzéseivel zártuk a tábor, azzal a meggyőződéssel, hogy Isten segítségével méltók leszünk elődeinkhez, és képesek arra, hogy hozzájuk hasonlóan – vagy még jobban – tudunk vigyázni értékeinkre, szülőföldünkre, egymásra, mint mai alapítók, jótevők, álmodók és harcosok. Isten segítsen ebben!

Köszönet a Bethlen Gábor Alapnak a támogatásért, a táborvezetőknek az önkéntes áldozatos munkáért, a szülőknek a bizalomért és a gyermekeknek a részvételért!

LŐRINCZI LAJOS

A várfalvi gyermek- és ifjúsági táborok

Hogy lásd, mit csinálnak a legendák

TATÁR ÁGNES TEKLA

• Nyár: olyan mágikus időszaka az évnek, amikor minden lehetséges, amikor lelkünk kincsesládáját feltölthetjük emlékekkel, barátságokkal, élményekkel, amikor életre szóló barátságokat köthetünk eddig ismeretlen emberekkel, és nem kérdezzük, csak teljességgel megéljük a pillanatokot együtt, amikor tudjuk, hogy ott és akkor igenis jó helyen vagyunk. Idén június 26. – július 1. között a 8–11 évesek, július 2–8. között a 12–14 évesek táboroztak. Megközelítőleg 110 gyermek döntött úgy, hogy mindezt Várfalván szeretné megtapasztalni, hogy újra – vagy éppen először – részesei szeretnének lenni a legendának, hisz a sok régi táborozó mellett a második táborban a gyerekek bő egyharmada első ízben vett részt táborunkban, köszönhetően ezt a jó népszerűsítő munkának és az egyre szélesebb körű ismertségnek. Kíváncsisággal, izgatottsággal, a várakozás örömeivel érkezettek meg mindannyian a táborba. Vajon mi lesz a tábor témája? Vajon idén lesz vízi csúszda? Megyünk kirándulni? Fogok tudni új barátokat szerezni? És akiket tavaly megismertem, ők jönnek majd? Kikkel leszek egy szobában? Ezekhez hasonló kérdések foglalkoztathatták a táborozókat, amelyekre szerre mindannyian választ kaphattak.

Az idei tábor központi témája az alábbi jelmondat volt: „A következő 450 év velünk kezdődik”. Olyan gyerekek és fiatalok táboroztak, akik a jövőben képviselhetik az unitárius emberképet, életeszmenyt, amit minden nap egy kulcsszó segítségével próbáltunk kifejezésre juttatni. A tábor folyamán öt kulcsfogalommal dolgoztunk, amelyek meghatározták az adott nap témáit: bátorság, türelem, megismerés, gondoskodás, hit. A gyerekek különböző foglalkozásokban vehettek részt, hisz a játékok, mozgásra alapozó tevékenységek mellett kézműves foglalkozások, illetve a nap szavához kapcsolódó kiscsoportos beszélgetések is zajlottak. Ezek az alkalmak jók voltak arra, hogy megbeszéljük a nap történéseit, jobban elmerülhettünk az aznapi témában. Az első napi megismerkedés és beavató után már teljes odaadással merülhettünk el a foglalkozásokba, fedezhettük fel közösen a témákat, illetve gazdagíthattuk élménytárunkat.

A hét folyamán a kulcsszavak tartalommal ruháztak fel: mindenki tudta, hogy mit jelent a bátorság, hisz merjük vállalni őszinte önmagunkat, elveinket, és már értjük a türelem fogalmát is, megtanultuk, hogy mindent a maga helyén és idejében kell megélni, hogy bölcsességhez juthassunk. Az unitárius ember hisz a tudományban és nyitott a világra, nem fél megismerni az újat, de ugyanakkor tudja, hogy egy család

veszi körül. Ez a család kiterjed a barátokra, a környezetre, innen érhető meg a gondoskodás is. Így jutottunk el a hit szavunkhoz és ezen az úton egyre közelebb kerülve Istenhez barátok, társak lettünk Vele és a táborozókkal. Megértettük, hogy a hit számunkra iránytű, vezérfonal, megérezttük, hogy a hit számunkra elengedhetetlen. Az elején még csak egy fura mértani alakzat formájában foglaltunk helyet, de a fura átalakult hajnalivá, a mértani alakzat körré, az ismeretlen emberek barátokká, akik mind tudjuk azóta is, hogy ez így csak együtt volt jó, és lehet, hogy ezt rajtunk kívül más nem is érti, és talán ez nem is baj. Élményeket szereztünk, barátokat, amik nem csak úgy jönnek és mennek, mert abban mind megegyeztünk a végén, hogy ez nem csak egy tábor volt, hisz mindannyian megtapasztaltuk, hogy miért legendások a várfalvi unitárius legendás táborok. Mindenki adhattott önmagából valamit, és mindenki vihetett mástól szerzett anyagi és lelki ajándékokat. Minden nap egy új élmény volt. Az egy hét egy napnak tűnt, de az élményeket, az arcokat, a barátságokat örökre a szívünkbe zártuk. Barátok lettünk, akik már mind tudják, hogy mit jelent közösen, együtt részesei lenni a legendának, és így érkezettünk meg a vasárnapi istentisztelethez. A várfalvi kultúrotthon megtelt kicsikkel és nagyokkal és a sok szív mind együtt dobbant. És felcsendült újra, ezúttal sokkal hangosabban, bátrabban, a tábori fogadalom, amit kicsi és nagy együtt mondhatott: „Én, ..., a legendás tábor lakója, ki ezen a héten itt sokat tanultam, kinek a hét elején még vacogott a szíve, ezennel fogadalmat teszek, hogy bátor leszek. Igyekszem megismerni a körülöttem lévő világot, társaimat, önmagam. Hiszek töretlenül a jóban. Hiszek a játék gondot elűző erejében. Hiszem, hogy a világ, a Lét nagy játszótér, amelyben én is felelős vagyok azért, hogy a játék mindig jó legyen. Fogadom ezért, hogy gondoskodom magamról, és vigyázok a világra is. És most veletek együtt kiáltom: jó volt bátornak lenni. Nem félek már. Vállalom önmagam!”

XII. Orbán Balázs Emlékszekértúra

Az idei székértúra rendhagyó volt. Azért, mert különleges ez az év nekünk, akik egyházunk fennállásának, a vallásszabadság törvénye kimondásának 450. évfordulóját ünnepeljük. Ehhez igazítottuk a székértúrát is.

Magyarországi vendégeink szombaton érkeztek, s elfoglalták szállásaikat a Hagyományos Székely Jövő Központban, ami egy hétig a túrázók számára ismét a világ közepe lett, mert innen indult mindenik nap. Az este a viszontlátás örömeinek hangulatában és a foci világbajnokság soron következő meccsének izgalmi közepette telt el.

Vasárnap a megszokott időben nyitó istentisztelet tartottunk, ami egyben a 450. évforduló előtti tiszteletünk lerovása is volt. Népes templomi gyülekezet előtt a lelkész Illés történetéből kiindulva beszélt, aki Istentől kap új erőt munkája folytatására. A csehétfalvi templomban még ott álltak a gyermektáborosok által készített pannók unitárius nagyjainkról, akik alapítókként, álmodókként, jótevőkként, harcosokként szolgálták egyházunkat és népünket. A lelkész azt a kérdést tette fel: te, aki most ünnepsz, hová sorolnád magad? Majd amikor a templomkertben elásott időkapuzáról esett szó, akkor ezt: te mit üzennél a jövőnek, mit szeretnél olvasni magadról, egyházaról, a világról 50 év múlva? Mivel járulsz hozzá ehhez?

A szószeri szolgálat után megáldottuk az egyházkör által adományozott jubileumi zászlót, a Balázs Anti bácsi által készített és már jó idejében, január elsején a templomban elhelyezett kopjafát, és rákötöttük a XII. OBESZ szalagját. Az ünnepséget a NIK – Ezer nemzetség elnökének köszöntője, a fiatalok Kányádi Sándorra is emlékező műsora és László Attila énekvezér éneke kerekítette ki. Utána a központban elfogyasztott ünnepi ebéd tette maradandóvá e kettős eseményt.

Hétfőn Bözödújfalú felé indultunk. A szekéren vígan lobogtak a 12 éves zászlók, amelyek alatt sok szép vidéket, falut bejártunk. Friss erővel gyúrtuk a sárt Jesztőbükkön kifelé, Firtosmartonos irányába, ahol néhány félórával később barátaink meglepetéspalinkával és jó szóval traktáltak. Gyorsan letrappoltunk Gagygig, ahonnan jó félóra gyaloglás a Gagy keresztje. Itt elfogyasztottuk az elemőzsiát, és tovább eregeltünk Bözöd felé. Ott nagy sokadalom volt, sok-sok gyerek bandázott a központ különböző sarkaiban, mert éppen táncatórt tartottak. A tiszteletesek nem voltak itthon, de a lányok beengedtek a templomba, ahol egy ima és egy zsoltár szolgált lelkünk épülését. Bözödújfalú műemléke már csak negyed órváltásnyi időre volt innen. Utunk első állomását elértük: a kopjafa falut, amely a vallási, felekezeti együttélés szép mintáját egykor megélt falunak állít emléket. A falu

jelképes utcáin végigsétálva a veszteség miatt elszorult torokkal, de az összefogás jeleiből erőt merítve próbáltunk türelemből és elfogadásból leckét venni. Az emlékmű mögötti fenyő lakói, a szürkegém család rikácsolása nem engedett sokáig a múltba révedni, a jelen feladataira, új felelősségvállalásra, az élet tisztelőtének, óvásának különféle formáira irányította figyelmünket. A gagyi falugondnoki busz percek alatt hazaröpített. Ha elkészül a kőrispataki út és a tarcsafalvi is, akkor... Kellemes vacsora után, hálásan tértünk nyugovóra.

Kedden Atyha felé fordítottuk a szekér rúdját. Három cél lebegett előttünk. Megnézni a megjavított váraljai templomot, megsimogatni a vallásszabadság követ a Firtoson és imádkozni a közös erőfeszítéssel megjavított atyhai templomban. Mind teljesült. Felhős, de szép időben indultunk Föcseréjén keresztül Firtosváraljára. A sáros kaptatón nehezen húzták a lovak az üres szekeret, mert aki bírta, gyalog jött most is. Az erdőn túl szép tisztás, ahol már előttünk kibontakozik a Firtos, jobbra távolabb a Gordon, balra Jlesztőbükk, hátunk mögött a Rez és a gyönyörű völgyek. A fény és a felhők tündéri táncot járnak, a köd incselkedve takarja be a nap vagy az erdő fél szemét. Míg bevárjuk a többieket, beszélgetünk. Mély, súlyos dolgokról. Amiről és ahogy csak itt lehet, és így, a csendben, Isten ölen, a világ tetején. Csak pár perc és Firtosváralján már a templomban meséli Sipos László lelkész a falu történetét, és azt az iszonyatos erőfeszítést, amit itt és a hasonló kicsi falvakban tesz a közösség, a székely ember, a pap a méltó megmaradásért. Hálás szívvel gyönyörködünk a megújult templomban, amelyik legutóbbi erre jártunk óta újjászületett. Akkor még cölöpökkel volt feltámasztva a tető, minden kihordva, építőtelep volt. Most szépen berendezve, kivilágítva, felterítözve, kifestve. „Isten, tekints a tsudára!” – olvassuk a felújított, kihámozott régi feliraton. Jól esik itt a zsoltár és hálátelt az ima. Még szétnézünk a szintén megújuló faluközpontban, aztán Deák Berta néniéknél elfogyasztva a kitűnő ebédet (előtte a feketeribizli-pálinkát, utána a Laci mézes mentateáját), felkapaszkodunk a Firtosra. Ahogy emelkedünk, úgy gyűl bennem a lélek. Hátratekintve egyre jobban bele lehet látni a völgyekbe, a falvakba. A kilátónál megpihenünk. Itt ünnepelet egy hónapja 1200 ember? A helye, a legelő érintetlennek tűnik. Mintha tündérek szedték volna fel a legapróbb emberi itt tartózkodásra utaló jeleket (szemét) is. Az erdők, völgyek, hegyek látványával betelve felkeressük az emlékkövet, amit a IV. Firtosi Unitárius Találkozóra faragtattunk meg (szinte azt írtam, hogy állítottunk, pedig ezt a többtonnás követ még Isten parancsára a tündérek gurították ide vagy 450 ezer évvel). Meghátottan állunk oda egy csoportképre a kő mellé, amelyen az ünnepi 450-es logó, unitárius címerünk fő jelképeivel, az évszámok és „A hit Isten ajándéka” fel-

irat. A Szózat szövege és dallama ünneppé szenteli ismét a pillanatot. Érezzük, amint a lelkünkől felcsendülő költői üzenet megkondítja a Firtos környéki toronyok harangját, megremegteti az itt élők szívét, és ismét hazává nemesíti a szülőföldet: „Hazádnak rendületlenül légy híve, ó, magyar!”

A kő fölötti erdősélen delelő csorda egyhangúlag és egyhangúan jóváhagyja az elröppent gondolatokat, s a nagy kutyák ugatása elevenné teszi a hűség és az őrzés gondolatát. Távollab egy fahúzó a megszkott durva módon biztatja húzásra a lovát. Szóval: az élet megy tovább. Mi is indulunk hátra, Firtos kútja felé. A többiek a szekérutat követik, mi Solttal felszaladunk a várba. Míg sűrűn kapkodjuk a levegőt az 1060 méteres magasban, elmesélek fiatal barátomnak minden fontos tudnivalót az ősi védvonalról, a lármafákról, a helytállásról. Szent itt e hely!

A többiekhez csatlakozva, a viharral versenyt futva érkezünk be nagy sárosan Atyhába. A gerincről csak a Firtostól a Fias-tetőig látszik balra a táj, jobbra csak Korond. A Sóvidék sötét, sűrű felhőbe, ködbe burkolózik. Siessünk, mert nyakunkban a vihar!

A házak közt haladva újra felfedezem a kis házat, amelynek küszöbén a múltkor egy idős ember egy klasszikust olvasott. Nincs most kiülve, de azért lélekben köszöntöm. A bolt tornáca alatt megvárjuk, míg továbbáll az eső, majd felsétálunk a plébániára. Az ismerős pap bácsi és a falufelölős szívélyesen üdvözl. A pálinka már kitöltve, s a kürtös is megérkezik. Kis pihenés és beszélgetés után betérünk a megújult templomba. 2016. decemberében mi hoztuk ide az első új harangocskát. Akkor a villámsújtotta falak kísértetiesen meredtek az égre. Mára az összefogás újraemelte a templomot. Utolsó simításokat végzik a munkások, míg körüljárjuk. Az atyával a szentélyben elénekeljük a himnuszokat, áldást nyerünk, majd a toronyban meghatottan mondjuk a Miatyánkot. Isten velünk van. Köszönjük!

Szerdán szellemi túrán voltunk. Megnyitottuk az I. Csehétfalvi Népfőiskolát. A kultúrházban 50 embernek dr. Grezsa István, dr. Grezsa Ferenc, dr. Fazekas Özséb tartottak előadást a nemzetpolitikáról, a hit és vallás szerepéről az egészség megőrzésében és a tuberkulózisról. Kitűnő, nagyon színvonalas előadásokat hallhattunk, értékes beszélgetés alakult ki, majd az egész programot Marosán Csaba kolozsvári színművész Dsida-előadása koronázta meg.

Csütörtökön reggel elindultunk a Gordon felé. A Szalon patakán átkelve Kisbükk erdején és szép kaszálókon át vezetett az út Kecsetbe. Ezen az úton még nem jártunk. Kecsetben megpihentünk, majd egy mezei úton Farkaslaka és Malomfalva határán eljutottunk Szentlélekig. A hosszú mezőről szépen kirajzolódtak a környék magaslatai, jobbra és balra a Nyikó felső völgyei. Magunkban Tamási sírfeliratát morzsolgattuk, és Ábelről beszélgettünk, aki megjárta Amerikát, de soha nem cserélte volna fel a Hargitát a Sziklás-hegységgel. Csak a nap ne tűzött volna annyira! A Jézus Szíve-kilátó hágójának megmászására már alig maradt erő. De – segítséggel – oda is feljutottunk, hóguta nélkül.

A firtosi kilátónál

A kilátás megérte. Oroszhegytől Udvarhelyig, s onnan Szentmihályig látszanak a falvak. Katolikus, református és unitárius falvak, békében élnek egymással. Kitűztük a zászlót a kilátóra és ott hagytam egy példányt a vallásszabadság törvényéből. Aznap a váraljai kisbusz vitt haza. Este még interjú készült a körüli rádióadásba.

Pénteken kegyeleti célja volt a túrának. Lengyelfalvára indultunk. Felkaptattunk Szentmihály bércére, majd be Felsőbencéd felé. Alsóbencédben jól esett a templomi áhítat a rendezett, szép templomban, ahol minden készen állt a konfirmálásra. Egy trappban mentünk Szentmihályig. Útközbeni beszélgetésben egy család sorsán át kitérülte az egész székely sors. Elköltözésről, elszakadásról volt szó benne. A Rezen át csodálatos utunk volt. Az erdő tele gombával. Megpihentünk egy tisztáson, majd tovább kaptattunk a tető felé. A sükei tetőn újra kitérülte a világ. Hátunk megett a megtett út Csehétfalvától eddig, s a tegnapi is Kecsettől a csillogó Krisztusig. Gyönyörű kilátás. Majd kicsit elébb Hodgyától Udvarhelyig, majd a Hargitáig tárul fel a táj.

Lengyelfalván kétféle virágot tettünk az Orbán Balázs szülőházára függesztett plakett elé. Kékiringót, ami mezei útjainkon terem, mert falvainkat járva ő is sokszor vette lába közé ilyen módon ezt a virágot. És katonaszegfűt, mert harciosa volt szülőföldünknek, népünknek. Köszöntőbeszédeink után énekeltünk egyet, majd elindultunk hazafelé. Este még hosszasan elbeszélgettünk nagy súlyú és komoly dolgokról. Áldott túránk volt. Sokat töltekeztünk. A résztvevők elkötelezték magukat jövőre is.

Istennek legyen hála!

LŐRINCZI LAJOS

Székely–palóc lakodalmas

A Hargita megyei Homoródkarácsonyfalván 2006 óta hagyományossá vált a gyermeklakodalmas. A faluban működő Dungó Kulturális Egyesület Benedek Enikő tiszteletes asszony szorgalmazására elhatározta, hogy a helybéli ifjakkal és gyerekekkel megismerteti a régi lakodalmi szokásokat, lakodalmas énekeket, rigmusokat, mivel az utóbbi években igen kevés lakodalomra került sor a közösségben. A hagyományos esküvő szokásvilágát a fényképes dobozok legalján lapuló fényképek – köztük egy 1904-es felvétel –, az idősebbek emlékezései, valamint egy 1975-ben, falunk akkori lelkésze, Lakatos Gyula által lejegyzett gyűjtemény alapján elevenítettük fel.

2006 óta minden évben január utolsó szombatján kerül sor a lakodalmas megszervezésére, amely a hagyományos lakodalmi szokások átörökítése mellett közös szórakozást kínál gyermeknek és felnőttnek egyaránt. Az ifjú pár szerepét kezdetben gyerekek, az utóbbi években fiatalok töltötték be.

2017 novemberében a rendezvényt meghívták a budapesti Polgárok Házába az *Erdélyi unitáriusok népművészete* c. előadás-sorozat keretén belül.

Idén az anyaországi palóc testvértelepülésünkkel, a Nógrád megyei Varsánnyal közösen elhatároztuk, hogy székely–palóc lakodalmat szervezünk, összekapcsolva a székely és a palóc hagyományokat, lakodalmi szokásokat, ezáltal is erősítve a két település közti viszonyt. Ez a rendezvény július 30-án a varsányi Nógrád Turizmusáért Egyesületnek és a karácsonyfalvi Dungó Kulturális Egyesületnek köszönhetően a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében meg is valósulhatott.

A lakodalmas helyszíne Varsány volt. A karácsonyfalvi vőlegény, Kovács László Levente és a busznyai násznép pénteken érkezett meg. Varsányi testvéreink disznótoros ebéddel vártak bennünket. A lakodalmi előkészületeket követően sor került a karácsonyfalvi lakodalmas tavalyi budapesti bemutatóján készült fényképekből, valamint régi varsányi lakodalmi képekből összeállított kiállításra.

Szombat délben a kijelölt legényes háznál, vagyis a falumúzeumnál gyülekeztünk, ahonnan zeneszóval indultunk kikérni a palóc menyasszonyt, Petrovics Fannit. A rendezvény nagy érdeklődésnek örvendett, mindkét falu testvértelepülései részt vettek a lakodalmon, így hosszú sorba fejlődve, rezesbanda kíséretével indultunk a templomba. Beer Miklós váci megyés püspök áldást kért a rendezvény résztvevőire, majd a helyi plébános tartott hálaadó misét.

Palóc testvéreink számára ismeretlen volt az útelkötés, menyasszonylopás hagyománya, de mi is több, számunkra új lakodalmi szokással találkoztunk. A rendezvénysátor előtt az örömszülők kenyérral és mézzel várták az ifjú párt, hogy édes legyen az életük. A gazdag lakodalmi fogások közt hagyományos rigmusok hangzottak el, népi együttes zenéjére táncolhattunk, egymás népviseletét, hagyományait csodálhattuk meg. Jelképes nászajándék volt a mulatság idején összeillesztett plakett, amelynek egyik felét, a székely vőlegényt ábrázolót, a karácsonyfalvi Béla Albert, a másik felét, a palóc menyasszonyt a varsányi Kanyó Balázs faragta. Csodálatos módon összeillett a faragvány két része, ahogyan a szokásaink is szépen kiegészítették egymást. A vőlegény ajándéka egy vitrinbe kitehető népviseletes palóc menyasszony, az aráé pedig nagyon sok papírba, dobozba csomagolt székely legény volt. A menyasszonyi tánc után az ifjú pár kiszaladt a táncparkettről. Az új asszony már menyecskeruhába öltözve tért vissza helyi szokás szerint a menyecsketánkra, ami a lakodalom végét is jelentette.

Vasárnap reggel Benedek Mihály lelkész mondott egyházi beszédet az öikuménia jegyében a teljesen katolikus Varsány templomában, hálát adva a rendezvény megvalósulásáért, az újabb találkozásokért, a közösségek összekovácsolódásáért. Kiemelte, hogy a lakodalom ugyan jelképes volt, de a hagyományaink „összeházasodtak”. A közös rendezvény által egymás hagyományai megülésével gazdagodhattunk, szorosabbá fűzhettük a két település közti viszonyt, valamint a felnövekvő generációknak is bemutathattuk őseink szokásvilágát.

BALÁZSI ILDIKÓ

Fuszulykaújság

A kertekben a tavaszi saláta kikórózott, következésképpen evésre már alkalmatlan. Esetleg a baromfiudvarra dobják be a házi szárnyasoknak csipegetés végett. A tyúkok, pulykák szaggatnak belőle, mintegy kiegészítve a vitaminszükségletüket. A kakasok fennhangon hívják tyúkjait a zöldséglakomára.

Teremni kezdett a zöldfuszulyka, amelynek a szabadtéri művelése most kezdett termőre fordulni. Anélkül, hogy belemennék a paraszolvenca taglalásába, megjegyzem csupán, hogy a mi népünk szívesen ajándékozott egy-egy főzetre való zöldfuszulykát a belső embereinek, akik nem a kertészetből, földművelésből biztosították a megélhetésüket. A Székelyföldön a primőr szót nem használták. A szentgericei asszony vitt a doktorának egy „összemarék” zöldfuszulykát, mert a doktor szívélyes hangnemben adott tanácsot, esetenként megmérte a vérnyomást. Ilyenkor a köszönet mellékleteként hangzott el a páciens szájából a háládatnak eme szövege: – Doktor úr / tanító úr / tiszteletes úr, hoztam magának egy kicsi „újságot”. Szólt a doktor a szanitécnek, hogy vigye be a

kamra hűvös betonjára az „újságot”, s a „pungát” adja vissza az asszonynak, kinek a doktor aztán megköszönte az ártatlan paraszolvenciát. Elterjedt a hír a közösségben, hogy a doktor nagyon megörvendett az „újságnak”, s erre mások is vinni kezdték a zöldfuszulyka-ajándékaikat, amely ajándékok mind a rendelő kamrájának a hűvös betonpadlóján landoltak, hiszen a doktorné asszony sem főzhetett kintinméretekben. Egyszer a szanitéc ezzel tért vissza az újságtárolóból: – Doktor úr, valamit kéne csinálni, mert immár térdig járok az újságban...

Székelyföldön június végén primőrnek számít a zöldpaszuly, s legtöbb ember szívesen fogyasztja eme drága „újságadományát” a kerteknek. Tudom, hogy ez a kis szövegem nem nagyon érthető azok számára, akik nem itt élnek, Erdélyben, s főleg Székelyföldön, de azért leírtam, mert bizonyos szinten helyzetjelentés a népünk lelkiállását illetően. Apropos! Tudom, hogy az újság egészen mást jelent, hiszen abban is sokszor térdig járunk. Sokszor kikórózik az újságok salátája, s már csak a baromfiaknak lehet odadobni. Jó fuszulykatermést kívánok!

FARKAS DÉNES

Szentábrahádi Mihály

Még az Almási Gergely Mihály püspökségének a vége felé feltűnt az unitáriusok között egy fiatal tanár és pap, aki az elhunyt nagy püspök temetésénél beszédet tartott. Ennek a fiatal pap-tanárnak is nagy feladat jutott osztályrészül az unitárius egyház történetében. A legnagyobb egyházi férfiak körébe emelkedett. Ez a fiatalember Szentábrahádi Mihály (1683–1758) volt.

Udvarhelyszék egy falujában, Városfalván született 1683-ban. Apja is, nagyapja is pap volt, így a családjában örökség volt a vallásos érzés és az egyházi buzgóság. Ezt gazdagította az a jó nevelés, amelyet kisgyermekkorában a szülői háznál kapott. A gyermekkorának első benyomásai végig elkísérték egész életében. Szíve egész életében egyházáért és vallásáért dobogott. Bő tíz évig Kolozsváron tanult, tanulmányait itt 1710-ben fejezte be. Ez idő alatt végezte a gimnáziumi és bölcsészeti tudományokat. Már tanulóként egyik osztálytársával egy hittankönyvet adott ki.

A király egy országos bizottságot küldött ki a négy bevett vallásfelekezet vezető emberei közül, hogy Erdély politikai szerkezetére tervet készítsenek. A kinevezett férfiak mindenike egy-egy papi embert vitt magával. Az unitáriusokat Homoródszentmártoni Bíró Sámuel képviselte, aki mellé az egyház Szentábrahádi Mihályt adta segítségül. Az iskola padjából alig kilépve ez nagy küldetés volt, de így alkalma nyílt arra, hogy kiváló tehetségéről még inkább bizonyosságot te-

gyen, mint azt az iskolában tehetette. Az ifjú papjelölt munkássága annyira megtetszett a nagy tudományú Bíró Sámuelnek, hogy az ő ajánlatára az egyház tanárságra jelölte ki, s elhatározta, hogy tanulmányai gyarapítására külföldi egyetemre küldi.

A külföldi tanulmányút költségeinek fedezésére Bíró Sámuel vállalkozott. Így ment ki 1712-ben a hollandiai Leidenbe, ahol abban az időben több jeles unitárius ember végezte tanulmányait, majd tanult Halle és Odera-Frankfurt egyetemén is. Három év múlva hazajött, itthon tanári állást kapott abban a rögtönzött iskolában, amelyet az óvári iskola helyett cserében kaptak volt az unitáriusok. Nemsokára igazgatónak választották. De nemcsak az igazgatói és tanári feladatok nehezültek a Szentábrahádi vállára, emellett nemsokára kolozsvári pap, esperes és egyházi főjegyző lett. A tanulók számára tankönyveket írt, a hívek magánhasználatára egy szép imádságos könyvet is.

1737-ben püspökké választották. Sokoldalú munkásságát jellemzi, hogy azt mondták róla, ő az unitáriusok szeme, szíve és szája. Az volt a legfőbb törekvése, hogy mindenkinek szolgálatára legyen, mert Jézussal együtt azt tartotta, hogy aki magát felmagasztalja, azt az Isten megalázza, aki pedig magát megalázza, azt az Isten felmagasztalja.

75 éves korában halt meg, a kolozsvári Házsongárdban egy hatalmas, koporsó alakú sírkő őrizi maradványait.

GÁLFALVI GÁBOR

SZERETETSZOLGÁLAT

Beszámoló az erdővidéki SegédKezek kalákatábor II. kiírásáról

• A Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezete második alkalommal szervezett regionális önkéntes munkatábort 2018. július 5-8. között. A rendezvény helyszíne a Nagyajta környéki, erdővidéki települések és az árvíz sújtotta Bácsstelek voltak. A tábor központi helyszíne Nagyajta volt. A résztvevők elsősorban rászoruló idős személyeknek, többgyermekes, szegénységi küszöb alatt élő és árvízkárosult családoknak nyújtottak segítséget, illetve közösségi épületeknél (templom, szeretetotthon, kántorlak, ravatalozó) kalákáztak. A tábor fő célja a rászorulóknak közvetlen segítése, ugyanakkor a közösségi szolidaritás évszázados hagyományának, a kalákáknak a népszerűsítése volt.

A több mint félszáz 14 és 28 év közötti résztvevő 12 különböző erdővidéki településről (Kovászna, Brassó, Maros és Hargita megyéből) érkezett Nagyajtára. A tábor közmunkái 5 erdővidéki településen zajlottak, ahol összesen 23 különböző helyszínen, nagyrészt családoknál segítettek a következő munkaterületeken: háztáji takarítás, favágás, bútorok festése, gyomlálás, szőnyegmosás, kaszálás, vízkárok eltakarítása és egyebek. A kalákatábor zárásaként istentiszteletet tartottunk, számba vettük a munkálatok eredményeit és a rendezvény egészét.

A kalákatábor történelmi előzményei a kolozsvári unitárius középiskolás lányok 1943 és 1944 nyarán szervezett, háromhetes kalákatáboraira nyúlnak vissza. Az akkori résztvevők székelyföldi falvakban nyújtottak segítséget kétkezi munkával a világháború frontjain harcoló vagy már elesett férfiak családjainak.

Az elmúlt hat évben újraindított országos sorozat eddigi helyszínei: Homoródmente (2012, 2013), Erdővidék (2014), Nyikómente (2015), Aranyosszék (2016), Nyárárdmente (2017).

A kalákatábor támogatói: Magyarország Kormány (a Bethlen Gábor Alap által), a Gondviselés Segélyszervezet, a Magyar Unitárius Egyház, Kovászna Megye Tanácsa, a Nagyajtai Unitárius Egyházközség, magánszemélyek. Támogatóinknak és önkénteseinknek ezúton is köszönetet nyilvánítunk!

Az alábbiakban résztvevők élménybeszámolóiból közlünk részleteket.

A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET HÁROMSZÉKI FIÓKSZERVEZETÉNEK ELNÖKSÉGE

„Számomra újra egyedi élmény volt részt venni a regionális kalákatáborban. Leírhatatlan az az érzés, amikor egész nap azon dolgozol, hogy valakinek segíts, s a munkád által szeretetet adj. A legjobb érzés pedig az, amikor a nap végén megpillantod a segített személy tekintetében a szerénységet, az alázatosságot és a hálát. Szavakban leírhatatlan ez! Mindent felülmúló érzés, amit nem elég kimondani, meg is kell élni! Vasárnap, az istentisztelet végén egy kedves néni felállt a padok közül, és elővette a gondosan megírt beszédét, amivel megköszönte a fiataloknak azt a sok erőfeszítést, amit érte tettek. Azonnal megtelt könnyel a szemem. Hálás vagyok, hogy részt vettem a táborban! Azt kívánom, hogy az életben minden ember legalább egyszer, de lehetőleg minél többször élje át ezt a csodálatos érzést!” – Lakatos Ágnes

„A kalákatáborban mindannyian megérezhettük, hogy milyen rászorulóként élni és milyen fontosá válhat néhány ember önzetlen segítsége. A pár nap alatt megértettem, hogy mennyire szerencsés helyzetben vagyok. Ennek ellenére folytonosan panaszkodunk és békétlenkedünk minden apróságért. Talán fel

sem tudjuk fogni, hogy milyen, amikor eláraszt minket az árvíz, és odavesz mindenünk, vagy milyen, amikor nem látjuk a körülöttünk levő világot, miközben ellátni sem tudjuk magunkat. A kalákatábor rengeteg élményt és bőséges tapasztalatot nyújtott nekem, ami arra készítet, hogy részt vegyek hasonló tevékenységekben. Senki sem kötelez, de tudom, hogy fontos másokon segíteni!” – Csorba Ivett-Melinda

„A kalákatáborban nekem nagyon jól telt. Nem tudom szakvakba önteni azt az érzést, ami eltöltötte a szívemet, amikor láttam a hálát az arcon. Jó volt segíteni, jó volt beszélni az idősekkel és jó volt látni szemük sarkában a könnycseppet, mikor elégeztük a munkát. Megdöbentő azoknak az életkörülményeknek látványa, amelyekben sokan élnek. A táborhoz nagy szükségünk volt türelemre, önzetlenségre és kitartásra. A munka közben sok barátot szereztem, és rengeteg élménnyel gyarapodtam, amelyek örökre megmaradnak. Végül meg szeretném köszönni mindenkinek, hogy megtanítottak önzetlenül segíteni, és megadták ezt az esélyt, amivel picit jobb embernek érezhetem magam.” – Soós Szidike

„Úgy gondolom, hogy ez a tábor rengeteg tapasztalatot, emléket és örömet szerzett mindannyiunknak. Bárki részt vehet egy jó előadáson, ahol más személy osztja meg tapasztalatait és beszél az önkéntesség fontosságáról, de mindezt csak akkor értheti és tapasztalhatja meg az ember, ha saját maga éli át. Nekem az önkéntesség elsősorban a megbecsülést és a lelki nyugalmat jelenti. Ha valakinek segítek fizikai vagy lelki téren, ezáltal nemcsak őt, hanem önmagammat is segítem a mélyebb önismerethez, miközben lehetőséget kapok a saját helyzetem felmérésére és értékelésére.” – Máthé Edina

„Igazából ez a tábor nekem az eddigi legjobb táborom volt. Szeretek segíteni másokon, és mikor hívtak, eldöntöttem, hogy kipróbálom. Jó érzés az, hogy úgy segíthetünk a rászorulókon, hogy közben nem várunk cserébe semmit. Valójában jóval több a mi részünk, hiszen felbecsülhetetlen az a szeretet és hála, amit az emberektől kapunk. Ugyanakkor jó érzés megmutatni, hogy a mai fiatalokban ott van az a segítőkészség, a munkakedv és az önzetlenség. A tábor alatt nagyon sok jó élmény és új barátság született. Már alig várom a következő ilyen táborot.” – Zakariás Jácinta

„Idén volt a második SegédKezek kalákatáborom. Úgy gondolom, hogy embereken segíteni nagyon kedves gesztus. Maga a tudat, hogy rászoruló embereken segíthetünk, jó dolog. A munka befejezése után az emberek arcán a hála, szemükben egy-egy könnycsepp tudatta velünk azt, hogy jól cselekedtünk és segédkezet nyújtottunk nekünk.” – Pakucs Timi

„Számomra az eddigi kalákatáborok közül ez volt a legmeghatóbb, lelkileg talán ez hatott rám a legjobban. Megtanultam értékelni a saját helyzetem, az életkörülményeim. Az árvízkárosultak házaikat igyekeztünk minél jobban kitakarítani, falakat mostunk, iszapot lapátoltunk, bútorokat költöztettünk. Utólag jöttem rá, hogy ezek apró munkálatoknak számítanak hasonló helyzetben. Úgy érzem, hogy ezzel egy kicsit megmutattuk a kétségbeesett, mindenüket elvesztett embereknek, hogy nincsenek egyedül, és hiába tűnik soknak a munka, vagy akár lehetetlennek, ha összefogunk, minden lehetséges. Szeretném, ha ezek a táborok megmaradnának a hagyományörzés és a segítségnyújtás céljával, mert figyelmeztetnek: a földön nemcsak magunkért, hanem egymásért és a szeretetért élünk. Hálás vagyok, hogy részese lehettem a csodának!” – Lukács Andrea

NŐK VILÁGA

Csodálatos júniusi napok

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

• Június 8–10. között a sepsiszentgyörgyi egyházközösségbe látogatott a lupényi és a vulkányi unitárius nőszövetség, akik testvéregyházközségünk képviselőiben érkeztek. A vendégeinket Benedek Csongor tiszteletes kísérte, akit már az első találkozás alkalmával igen megkedveltünk.

Kőrösi Csoma Sándor emlékháza

Váncsa Csilla elnökünk így emlékszik vissza e háromnapos együttlétre:

„A lupényi nőszövetség tagjai 2010 szeptemberében látogattak meg minket először Koppándi Zoltán Attila lelkészsége alatt, amit már november hónapban viszonzottunk. Családi hangulat alakult ki, megtaláltuk a közös hangot a szeretet néma érzéseivel. Az évek testvérekké kovácsolták a két nőszövetség tagjait, aggódunk egymásért.”

A nőszövetség tagjai lázasan készültek a vendégek fogadására, gyűjtést szerveztünk egyházközösségünkben, 450 darab tojásból laskát készítettünk, hogy utazási költségeiket és a vendéglátást fedezni tudjuk.

Szombatra kirándulást szerveztünk, Horváth Piroska ny. földrajztanár vezetésével meglátogattuk a zágoni Mikes Kelemen kastélyt és a tölgyfáit, a csomakőrösi református templomot, a Kőrösi Csoma Sándor-emlékházat, Kovászna városát, a Tündérvölgyet, a kis nyomtávú vonatot, a Siklót (sajnos igen leromlott állapotban van). A Pokolsár látványától lenyűgözve, borvizeket kóstolgatva láttunk neki ebédünknek. Hazafele a híres Rétyi Nyírben a Magyar katona emlékművének történetét hallgattuk meg: 1944-ben a Rétyi Nyír bejáratánál a „felszabadító” katonák ledöntötték és lefejezték az alig hároméves honvédelmi emlékművet. A 24-es baka, Pál Ferenc szent-

ivánlaborfalvi malomtulajdonos által állíttatott szobor törzsét a rétyiek a Székely Nemzeti Múzeum kőtarába menekítették, majd 1977-ben elásták. Az 1941-ben felavatott szobor előkerült és 2010-ben eredeti formájában „tért haza”.

A Gábor Áronról nevezett kopjafa erdőnél, Eresztvény határában rázendítettünk a *Gábor Áron rézágyúja...* dalra. Szentivánlaborfalván, belépve az 1981-ben Nagy Zoltán lelkészsége alatt faragott székelykapun, az unitárius templomban rebegtünk el egy imát. A temetőben elméltünk Berde Mózsá unitárius jötevőnk szarkofágjánál, ismerős hantoknál. Az iskola udvarán Laborfalvi Rózára, Jókainéra gondoltunk. A gyermekzsivaj könnyet csalt szemünkbe... de ki érti ezt? Akinek szép volt a gyermekora. Sokunknak.

Vasárnap közös istentiszteleten vettünk részt, amelyen rövid műsorral és köszönőszavakkal örvendettettek meg lupényi testvéreink. Mivel aznap a családok napja is volt, Sepsiszéki Nagy Balázs két vándorbölcsőt adott át két kisbabának és szüleiknek a hit, remény és szeretet jegyében, hadd ringjon Erdélyszerte a magyar nemzet bölcsője. A lelki táplálék után a fehér abrosszal terített asztalok mellett ültünk egymás mellé. Öröm volt együtt lenni Juci mamával, aki annyi jót tett egyházközösségünkért, nőszövetségünkért. A viszontlátás reményében bízva búcsúztunk hitbéli testvérektől. Megérte minden fáradásunk, felemelő érzés az együvé tartozás hitének megerősítése. Hálás köszönet ezúton is minden egyes nőszövetségi tagnak, egyházközösségünk híveinek, akik adományaikkal, munkájukkal, szeretetükkel hozzájárultak, hogy e testvérkapcsolat fennmaradjon, továbbéljen. Tudjuk, hogy a szórványmagyarságnak nagy mentsvéra az egyház, ahol nemzeti identitását, hitét megtudja élni.

Zárónyilatkozat

• A magyar unitárius ifjúság és más felekezeti, szabadelvűen vallásos fiatalok szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (ODFIE) 2018. július 13–15. között Jobbágyfalván, a Tündér Ilona völgyében szervezte meg a 42. unitárius ifjúsági konferenciát. A rendezvényen az ODFIE helyi egyleteinek képviselőiben a mindenkorai egyletesek, illetve a központi szervezőcsapat tagjaiként kétszáz fiatal vett részt. A konferencia a következő programrészekből állt: istentiszteletek, áhítatok, előadások, vacsoraszínház, borkóstoló, valamint szórakoztató programrészek. A konferencia záró mozzanataként emlékjelet hagytunk.

A konferencia munkálatainak összegzéseként az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:

Az 1928–1939 között, majd az 1991 óta évente megszervezett unitárius ifjúsági konferenciák elsősorban egy-egy megadott téma feldolgozását célozzák, többnyire olyan területekről, amelyek az ifjúság életében fontos szereppel bírnak. A rendezvény központi témája a vallásszabadság 450 éves évfordulójának gondolatához kapcsolódik, ezért a SzabAdottság szójátékot fogalmaztuk meg témánknak.

A rendezvény megnyitóján Kiss Zsuzsanna és Kiss Sándor nyárádszentmárton-csíkfalvi lelkészházaspár tartott ifjúsági istentiszteletet, ezt követte egy nosztalgiaest korosztályokra bontva. A péntek estét gitározással és tábortűzzel zártuk.

A szombati nap reggelén Tatár Ágnes Tekla II. éves teológiai hallgató tartott áhítatot, majd ezt követően kilenc előadó vallott arról, hogy ők személyesen hogyan élnek meg a szabadságot a munkaterületükben. Az előadás-sorozatban a következő személyek történeteibe hallgathattunk bele: *Az én SzabAdottságom...*

... *a politikában*: dr. Sándor Krisztina (az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács ügyvezető elnöke, Csíkszereda)

... *a halál torkában*: Lukács Csaba (a megszűnt Magyar Nemzet újságírója, Budapest)

... *a függőségek után*: Katona Attila (vállalkozó, Székelyudvarhely)

... *a sípályán*: Tófalvi Éva (sílövő olimpikon, Hargita-fürdő)

... *az egyházban és a vallásban*: Kovács István (a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója, Sepsiszentgyörgy)

... *a pedagógiában*: dr. Fóris Ferenczi Rita (a BBTE Pszichológia és Neveléstudományi Kar Alkalmazott Pszichológia Intézetének dékánhelyettese, Kolozsvár)

... *a tudományban és az univerzumban*: Tamási Csaba (diák, Székelykeresztúr)

... *a türelemben*: Sándor Szilárd (lelkész, Jobbágyfalva)

... *összegezve*: Rácz Norbert (lelkész, Kolozsvár)

Az előadás-sorozatot követően a labdarúgó-világ-bajnokság bronzmérkőzését tekinthették meg a fiatalok, majd borkóstolón vehettek részt. A szombat estét egy vacsoraszínház fűszerezte, amelynek társulata Budapestről érkezett a rendezvénye. A színház után éjszakai áhítatra került sor Jobbágy Mária Júlia kolozsvári lelkész vezetésével.

A vasárnap délelőtti záró istentiszteletet Rácz Mária kolozsvári unitárius lelkész tartotta. Ezt követően Ilkei Lóránd (Vargyas) II. éves teológiai hallgató a rendezvény emlékére elhelyezett kopjafatábla mellett tartott alkalmi egyházi beszédet. Délután vetélkedőn tettük próbára az egyletes fiatalok kreativitását és tudását, majd a labdarúgó világbajnokság döntőjén szurkolhattunk kedvenc csapatunknak. A rendezvény bulival zárult.

A rendezvény fő támogatói: az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Bethlen Gábor Alap, a Communitas Alapítvány.

Isten áldása legyen a konferencia résztvevőin, támogatóin és kivitelezőin egyaránt!

Tündér Ilona völgye, 2018. július 17.

AZ ORSZÁGOS DÁVID FERENC IFJÚSÁGI EGYLET
ELNÖKSÉGE

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Június 24-én ballagott el a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet unitárius karának négy végzős hallgatója:** Albert-Nagy Ákos István, Farkas Orsolya, Szilágyi Szilamér és Lurtz Zsolt.

• **Június 24–27. között zajlott az unitárius lelkészcsaládok nyári találkozója** a székelyudvarhelyi Septimia szabadidőközpontban. Az ULOSZ szervezésében meghirdetett találkozóra tizennyolc lelkészcsalád jelentkezett be közel nyolcvan családtaggal.

• **Június 25-én lelkészképesítő vizsgát tett** Bardócz-Tódor András (magyarországi egyházkerület), Benedek Csongor (Lupény), Szombatfalvi Csongor (Marosvásárhely–Kövesdomb) és Palkó Zsolt (Felsőrákos) lelkész.

• **Július 10–14. között zajlott Zeteváralján az ULOSZ és a UUMA által szervezett szakmai műhely.** Az erdélyi és az amerikai lelkésszövetség tagjai kiscsoportos beszélgetések és kerekasztal-beszélgetések keretében fejtették ki a *Lelkésznek lenni ma – Who we are/What we do/How we do it* témakört.

• **Június 22-én a nagyváradi várban a 6. Szent László Napok keretében** Szabó László lelképásztor, a MUE fejlesztési előadó-tanácsosa megnyitotta *A magyar unitarizmus múltja és jelene* című kétnyelvű kiállítását. A megnyitó után szakmai konferenciára került sor *A vallásszabadság erdélyi hídjá az európai szakadék fölött: Torda, 1568* címmel. A továbbiakban sor került az azonos című kiadvány bemutatására, amely Csohány János és Csetri Elek egy-egy tanulmányát tartalmazza.

• **Július 25–28. között a Tusnádfürdőn megrendezett Tusványos nyári egyetem keretében a MUE szervezőcsapata** is színes

programokkal, előadásokkal, szakmai beszélgetésekkel, játékokkal és állandó kreatív programokkal várta az érdeklődőket a vallásszabadságról elnevezett sátorban. Az eseményen több egyletes önkéntes is részt vett.

Egyházköri hírek

• Kolozs-Tordai Egyházkör

Július 20–22. között Mészkönn háromnapos gyerektábort szerveztek a vallásszabadság jegyében. A rendezvény a Bethlen Gábor Alap és a Communitas Alapítvány támogatásával valósult meg.

• Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör

Július 13-án a nagyajtai falunapok során az Áldás Házában bemutatták Barabás Mihály Növényi ornamentika Erdővidék népi díszítőművészetének világában c. könyvét.

Július 7-én zajlott a Sepsikőröspataki Unitárius Egyházközség szervezésében az idei Vadasi Unitárius Találkozó. Az eseményen átadták a zarándokhely új kő szószerkét.

• Küküllői Egyházkör

Július 1-jén a küküllődombói egyházközségben kibúcsúzó istentiszteletet tartottak id. Péterfi Sándor lelkész és Péterfi Erika óvónő, énekes-tiszteletére. Az ünnepi eseményen Bálint Benczédi Ferenc püspök köszöntötte a lelkészt és hitvesét.

• Magyarországi Egyházkör

Július 8-án a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség és a Gyula és Környéke Szórványgyülekezet közös szervezésében zajlott az alföldi unitárius búcsú. Az ünnepi istentisztelet követően ökumenikus megáldással leleplezték a Dávid Ferenc-pihenőt.

• Marosi Egyházkör

Június 16–17. között zajlott Jobbágyfalván a körli konfirmálók találkozója. Az alkalmon 31 konfirmáló és a marosvásárhelyi ifjúsági egylete-

sek vettek részt. A programban szabadtéri és ismerkedési játékok, vetélkedők, tábortűz, istentisztelet szerepelt. A templomi szolgálatot Magyar Zita teológiai hallgató végezte.

• Székelykeresztúri Egyházkör

Június 30. – július 1. között szervezték meg a III. Székelyföldi Levendulafesztivált Csekefalván. Az eseményt fotókiállítás, filmvetítés, kézműves foglalkozások színesítették, vasárnap pedig hálaadó istentisztelet zárta az unitárius templomban.

Július 22-én Felsőbencében hálaadó istentiszteletre kerül sor, amelynek keretében az unitárius egyház fennállásának 450. éve emlékére falutáblát avattak a település határában, ahol ünnepi műsor és szeretetvendégség zárta a találkozást.

• Székelyudvarhelyi Egyházkör

Június 16–17. a Gyergyószentmiklósi Unitárius Egyházközség a IV. Gyergyószéki Unitárius Napok keretében ünnepelte az unitárius egyház fennállásának és a vallásszabadság törvénye kihirdetésének 450. évfordulóját. A rendezvénynek az egyházközség imaháza és udvara adott otthont, a két nap alatt közel százan vettek részt a különböző tevékenységeken.

Június 17-én a homoródszentmártoni unitárius templomban hálaadó jubileumi istentiszteletet tartottak a Nagy-Homoród menti unitárius egyházközségek. Az eseményre ünneplők érkeztek Abásfalváról, Gyepesről, Homoróddarócról, Homoródjánosfalvról, Homoródkeményfalváról, Homoródszentpálról, Homoródszentpéterről, Kénosról, Lókodról, Recsenyédéről és Városfalváról.

Július 16–20. között zajlott a homoródmási egyházközség önérből szervezett kézműves gyermektábora, amelyen ötvenöt, 4–12 év közötti helybeli és Almáson vakációzó gyermek vett részt.

	Centiliter	Szintén nem	Avul az elején!	Mell	A folytatás harmadik része	Tetőpont	Oda-vissza férfinév	Szemmel figyel	Ragadozó halfajta	Észak	Idegen férfinév	Rájön a két végén!	Ritka férfinév	Férfi hangnem	
A folytatás első része															Ö
Bizonyítás, igazolás										Idegvezéti Gallium és nitrogén					
Málta autójelle			Big londoni óra				Morajló					Román focista volt			
A folytatás második része			Szamos				Tantál vegyjele					Az AEÁ elnöke volt			
Hungary		Támogat						Katolikus főpap							
Kálium vegyjele		Unitárius főgondnok volt						Liter							
											Kicsi, de erős				
											Ókori harci gép				
Link				Hidrogén vegyjele						Felső végtag				Zorro jele	
Hüllőféle				Karó										Vak	
Igerag			Falusi bácsi							Kampó része!			Római hatos		
			A sugár jele										Részlet		
Katonának állít										Gibraltár névadója					
Magatok			Vonalzó-fajta								Névelő	Hamis			Kihajt a mag
			A szerelem-ben nagy								Amper				
Női név				Portugál autójel						Ilyen állat a ló is					
				Eső hull belőle											
Numero röviden			Gyep				„Sem rokona, sem boldog ...” (Ady)	Newton	A föld felszíni rétege	Kút közepel		Török tiszt volt			
			Skálahang							Torony-iránt		Nincs haja			
Pihen a gulya							Büszke magára						Üres a tér!		
							Ünnepélyesen átad						Angol szerelem		
Az áramerősség jele		Alávaló							A föld mélyebb rétege						
		Címermadár							Tészta sült benne						
Egy csúcsban kettő is van!			Erős sugárban ömlő								Személyről				
			Népies igekötő								A végén áld!				
Belga légitársaság							Angol grófi rang						Szilaj		
							Az energia jele						Japán autójel		
	Ö				E										

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztretjvény), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

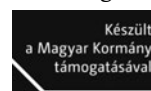
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

450 A HIT
ISTEN
AJÁNDÉKA
1568-2018

Kedves Barangolók!

Napsütötte nyári napokat kívánok nektek! Messzire elhallatszott, ahogy álmosan ébredtetek reggelente, és a friss harmaton gyorsan barátokhoz siettetek, hogy együtt töltsétek a napot, természetesen jó kedvvel, játékkal. Kíváncsi vagyok, merre barangoltok, merre utaztok, mivel foglalkoztok a vakációban. Hány unitárius gyerektáborban vettetek részt ez idáig? Remélem, hogy jól éreztétek magatokat, és van beszámolnivalótok is, hiszen most arra kérek benneteket, hogy az unitariusgyermekoldal@gmail.com e-mail-címre küldjétek élménybeszámolót arról az unitárius táborról, vagy akár nyári élményről, amelynek részei voltatok. Minden beküldő ajándékban részesül! Ha kedvetek van, fényképet is küldhettek, igyekszünk a következő gyermekoldalon egy válogatást megjelentetni belőlük. Mutassátok meg, merre barangoltok unitáriusokként egyházunk ünnepi évében!

Barangolás a történelemben

Augusztus 20-a Magyarország nemzeti és hivatalos állami ünnepe az államalapítás és az államalapító Szent István király emlékére. Ezt a napot a világ minden táján élő magyarok megünneplik.

Feladat:

Készítsétek el a Biblia segítségével Jákob családfáját!

Várfalvi legendás táborok

Balácsi Ildikó magyartanár (Homoródkarácsonyfalva), **Boér Ilka** művészettörténész (Kolozsvár), **Buzogány-Csoma Csilla** kórházlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Farkas Dénes** ny. lelkész-esperes (Kolozs), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Furu Árpád** műemlékvédelmi szakmérnök (Kolozsvár), **Furu Xénia** építész (Kolozsvár), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Kelemen Levente** lelkész (Oklánd), **Lőrinczi Lajos** esperes (Csehétfalva), **Pál János** lelkész (Homoródszentmárton), **Szentgyörgyi Sándor** esperes (Dicsőszentmárton), **Tatár Ágnes Tekla** teológiai hallgató (Kolozsvár), **Wagner Péter** építész, egyetemi tanár (Budapest)